

Въпроси и отговори: Споразумение за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство

Брюксел, 24 декември 2020 г.

Въпроси и отговори:

Споразумение за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство

Въведение

Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Обединеното кралство обхваща следните области: търговия със стоки и услуги, електронна търговия, интелектуална собственост, обществени поръчки, въздухоплаване и автомобилен транспорт, енергетика, рибарство, координация на социалната сигурност, правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси, тематично сътрудничество и участие в програмите на Съюза. То се основава на разпоредби, гарантиращи еднакви условия на конкуренция и зачитане на основните права.

Споразумението ще предостави права и задължения на ЕС и Обединеното кралство при пълно зачитане на техния суверенитет и регулаторна автономност. То ще се управлява от институционална рамка за функционирането и прилагането на Споразумението, както и от обвързващи механизми за уреждане на спорове и правоприлагане.

Споразумението между ЕС и Обединеното кралство е в съответствие с принципите, определени от Европейския съвет през април 2017 г., включително необходимостта да се защитят целостта на единния пазар, неделимостта на четирите му свободи и интегритетът на правния ред на ЕС, като същевременно се гарантира, че държава, която не е членка, не се ползва от същите предимства, които предлага членството в ЕС.

На 1 януари 2021 г. Обединеното кралство ще загуби всички права и задължения, които е имало в качеството си на държава — членка на ЕС, както и по време на преходния период по силата на Споразумението за оттегляне. То вече няма да се ползва от безпрепятствен достъп до единния пазар и митническия съюз на ЕС, нито от политиките и международните споразумения на ЕС (включително неговите споразумения за свободна търговия с други трети държави).

Това ще създаде — и в двете посоки — нови пречки пред търговията със стоки и услуги и пред трансграничната мобилност и обмен, които не съществуват понастоящем. Макар че новото споразумение ще позволи ограничаване на смущенията в сравнение със ситуация без постигнато споразумение, неизбежно е публичните администрации, стопанските субекти, гражданите и заинтересованите страни да бъдат засегнати и от двете страни. Комисията изготви подробни насоки за най-добрите начини за справяне с тези промени (достъпни [ТУК](#)).

Колко време беше необходимо за договарянето на споразумението?

Преговорите по Споразумението за търговия и сътрудничество започнаха официално в понеделник, 2 март 2020 г. Девет официални кръга преговори бяха проведени в Брюксел, в Лондон и чрез видеоконферентна връзка (поради възникналата пандемия от коронавирус) в периода от март 2020 г. до октомври 2020 г. От този момент нататък се преговаряше интензивно, като контактите се осъществяваха ежедневно, седем дни в седмицата. Повече информация за всеки кръг от преговорите е на разположение [ТУК](#).

Преди това ЕС и Обединеното кралство в продължение на над две години водиха преговори по условията за оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС (от юни 2017 г. до октомври 2019 г.). В този период ЕС и Обединеното кралство също така преговаряха по общите условия на бъдещите си отношения и постигнаха съгласие по съвместна политическа декларация, сключена заедно със

Споразумението за оттегляне на 17 октомври 2019 г.

От страна на ЕС преговорите бяха водени от главния преговарящ на Европейската комисия Мишел Барние и от работната група за отношенията с Обединеното кралство, заедно с всички служби на Комисията. Преговорите се основаваха на [указанията за водене на преговори](#), формулирани от Съвета, като бяха взети предвид резолюциите на Европейския парламент.

По време на тези преговори Европейската комисия осигури приобщаващ процес, провеждайки редовни срещи с 27-те държави — членки на ЕС, с Европейския парламент и с националните парламенти, както и с консултативните органи на ЕС, заинтересованите страни и гражданското общество. Комисията положи усилия да гарантира възможно най-високите равнища на прозрачност през целия процес. През март 2020 г. службите на Комисията публикуваха проект на правния текст на споразумението.

Временно прилагане и процес на ратифициране

Влизането в сила на Споразумението за търговия и сътрудничество е въпрос от особена спешност.

- Обединеното кралство, като предишна държава членка, има обширни връзки със Съюза в широк спектър от икономически и други области. Ако след 31 декември 2020 г. няма приложима уредба, уреждаща отношенията между Съюза и Обединеното кралство, тези отношения ще бъдат значително нарушени във вреда на физическите лица, предприятията и другите заинтересовани страни.
- Оказа се възможно преговорите да приключат едва на много късен етап преди изтичането на преходния период. Закъснелите процедури не следва да застрашават правото на Европейския парламент на демократичен контрол в съответствие с Договорите.
- С оглед на тези извънредни обстоятелства Комисията предлага споразумението да се прилага временно за ограничен период — до 28 февруари 2021 г.

Комисията представи предложения за решения на Съвета за подписване и временно прилагане, както и за сключване на споразумението.

Като действия с единодушие, изразено от всички 27 държави членки, Съветът трябва да приеме решение, с което да разреши подписването на споразумението и временното му прилагане от 1 януари 2021 г. След приключването на този процес Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство може да бъде официално подписано.

След това Европейският парламент ще бъде приканен да даде одобрението си за споразумението.

Като последна стъпка от страна на ЕС Съветът трябва да приеме решението за сключване на споразумението.

Ще има ли достатъчно време за превод на документа на всички езици на ЕС?

Комисията е наясно с изключителния характер на тези преговори. Положени бяха всички възможни усилия за тяхното своевременно приключване, за да се даде възможност за упражняване на подходящ демократичен контрол от страна на Европейския парламент и Съвета. С оглед на краткото оставащо време ще е необходима гъвкавост във всички тези процеси.

Преводаческите служби на Комисията работят усилено, за да гарантират, че в следващите дни преводите на Споразумението за търговия и сътрудничество ще бъдат на разположение.

Ще играят ли роля националните парламенти в процеса на ратифициране?

По време на преговорите Европейската комисия провеждаше редовни срещи с националните парламенти на всичките 27 държави членки, за да ги информира надлежно.

Комисията е на мнение, че споразумението с Обединеното кралство може да бъде сключено като споразумение само с ЕС, тъй като обхваща единствено области от компетентността на Съюза, независимо дали тя е изключителна или споделена с държавите членки. Като правно основание за сключването на споразумението Комисията посочи член 217 от ДФЕС. Това означава, че се изисква единодушното съгласие на държавите членки в рамките на Съвета и одобрението на Европейския парламент.

Споразумението за оттегляне: намерено ли е решение на всички неуредени въпроси? Какво предстои във връзка със законопроекта за вътрешния пазар и законопроекта за данъчното облагане?

Обединеното кралство напусна Европейския съюз по силата на [Споразумението за оттегляне](#), което е съгласувано и ратифицирано от двете страни и влезе в сила на 1 февруари 2020 г.

Споразумението за оттегляне съдържа, наред с другото, разпоредби относно правата на гражданите, финансово споразумение и приложимо от правна гледна точка решение с цел избягване на създаването на „твърда“ граница на остров Ирландия, като се защитават икономиката на целия остров и Споразумението от Разпети петък (Белфастското споразумение) във всички негови измерения и същевременно се гарантира целостта на единния пазар на ЕС.

Стриктното, навременно и пълно прилагане на Споразумението за оттегляне е и ще продължи да бъде основен приоритет за ЕС.

На 9 септември 2020 г. правителството на Обединеното кралство публикува законопроект за вътрешния пазар, който би позволил на Обединеното кралство едностранно да спира действието на части от Споразумението за оттегляне, и по-специално от Протокола относно Ирландия/Северна Ирландия. Този законопроект беше в явно нарушение на Споразумението за оттегляне и следователно — на международното право. В резултат на това на 1 октомври 2020 г. Комисията изпрати на Обединеното кралство официално уведомително писмо поради нарушение на задълженията му по Споразумението за оттегляне. Това постави началото на официална процедура за нарушение. Европейският парламент също посочи, че няма да даде съгласието си за споразумение за бъдещо партньорство, ако Обединеното кралство продължи законодателната процедура по предложението си.

На 17 декември 2020 г. [Съвместният комитет ЕС-Обединено кралство](#) проведе заседание, за да одобри всички официални и други практически решения, свързани с прилагането на Споразумението за оттегляне. Като част от тези взаимно договорени решения Обединеното кралство се съгласи да оттегли спорните клаузи от законопроекта за вътрешния пазар на Обединеното кралство и да не въвежда подобни разпоредби в законопроекта за данъчното облагане.

Благодарение на интензивните дискусии между ЕС и Обединеното кралство в рамките на Съвместния комитет и на различните специализирани комитети Споразумението за оттегляне — и по-специално Протоколът относно Ирландия/Северна Ирландия — ще започне да се прилага на 1 януари 2021 г.

Съдържание:

1. Търговия със стоки
2. Услуги и инвестиции
3. Електронна търговия, интелектуална собственост, обществени поръчки и малки и средни предприятия (МСП)
4. Енергетика
5. Еднакви условия за открита и лоялна конкуренция и устойчиво развитие
6. Въздухоплаване
7. Автомобилен транспорт
8. Координация на социалната сигурност и визи за краткосрочни посещения
9. Рибарство
  - Правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси
  - Тематично сътрудничество
  - Участие в програмите на Съюза
  - Управление: уреждане на спорове и хоризонтални разпоредби

Европейският съюз и Обединеното кралство са основни търговски партньори. През 2019 г. около 13 % от общата търговия на ЕС със стоки с трети държави е била с Обединеното кралство, а Обединеното кралство е разчитало на ЕС за приблизително половината от общата си търговия със стоки.

Докато Обединеното кралство беше държава — членка на ЕС, и участваше в единния пазар и митническият съюз на ЕС, тази търговия беше напълно безпрепятствена благодарение на факта, че ЕС, в това число и Обединеното кралство, представляваше единна митническа територия със споделени стандарти, правила и системи за надзор и правоприлагане.

Какво се променя на 1 януари 2021 г.?

Считано от 1 януари 2021 г. Обединеното кралство напуска единния пазар и митническият съюз на ЕС. Вследствие на това то вече няма да се ползва от принципа на свободно движение на стоки.

Дори след въвеждането на новото споразумение предприятията ще се сблъскат с нови пречки пред търговията, които ще доведат до повишаване на разходите и ще наложат приспособяване на интегрираните вериги за доставки между ЕС и Обединеното кралство.

Какво обхваща проектът на споразумението?

За да запазят взаимноизгодните си търговски отношения, двете страни се споразумяха да създадат амбициозна зона за свободна търговия без тарифи или квоти за продуктите, с механизми за регулаторно и митническо сътрудничество, както и с разпоредби, гарантиращи равни условия за открита и лоялна конкуренция, като част от по-голямо икономическо партньорство.

Разпоредбите в споразумението не уреждат търговията със стоки между ЕС и Северна Ирландия, за която ще се прилага Протоколът относно Ирландия/Северна Ирландия, включен в Споразумението за оттегляне^[1].

Колко амбициозно е споразумението за свободна търговия?

Споразумението отразява съвременната търговска политика на ЕС благодарение на включването на амбициозни ангажименти за защита на правата на работниците и потребителите, опазване на околната среда, борба с изменението на климата и данъчна прозрачност, като по този начин се гарантира, че търговията е не само отворена, но и справедлива и устойчива. Насърчава се и кръговата икономика чрез разширяване на преференциалното третиране и по отношение на продукти, които са ремонтирани или са преминали заводска преработка (за повече информация вж. глава „Еднакви условия за конкуренция и устойчиво развитие“ от документа с въпроси и отговори).

Споразумението за търговия и сътрудничество предвижда най-амбициозните ангажименти, формулирани в споразумение на ЕС за свободна търговия до този момент, за либерализиране на достъпа на стоки до пазара, включително нулеви мита и нулеви квоти за всички стоки още от първия ден, както и съвременни правила за избягване на някои пречки пред двустранната търговия.

Без това споразумение продукти като:

- говеждо месо, млечни продукти, пилешко, свински и агнешко месо, зърнени култури, захар и редица преработени хранителни продукти биха се оказали обложени с мита от около 50 % или повече съгласно ставките на Световната търговска организация;
- преработените рибни продукти биха били обложени с мита, достигащи до 25 %;
- автомобилите също биха били засегнати от мита в размер на 10 %;
- текстилните изделия и обувките биха били изложени на тарифни пикове от съответно 12 % и 17 %.

Тези мита биха довели до повишаване на цените за потребителите и биха причинили икономически щети на селскостопанските и промишлените производители от двете страни на Ламанша.

В споразумението не само се предвиждат нулеви тарифи за стоките, но и се ограничават таксите, които митническите служби могат да начисляват за предоставените услуги, и се включват редица

съвременни правила, надхвърлящи стандартните ангажименти по линия на Световната търговска организация, например в областта на монополите върху вноса и износа, неавтоматичното лицензиране на вноса, ограниченията на вноса и износа (забрана за изисквания за цени и за лицензиране, обвързано с изисквания за постигнати резултати).

Споразумението за търговия и сътрудничество ще позволи ли да се запази съществуващият начин на обмен на стоки между ЕС и Обединеното кралство?

Търгуването по правилата на ССТ (споразумение за свободна търговия) — дори и толкова амбициозно, каквото е споразумението в случая: с нулеви тарифи и нулеви квоти — неизбежно ще е много по-различно в сравнение с безпроблемната търговия, възможна благодарение на митническия съюз и единния пазар на ЕС.

По-конкретно:

- за да може стоките да отговарят на условията за преференциална търговия съгласно споразумението, за тях ще се прилагат правила за произход;
- целият внос ще подлежи на митнически формалности и ще трябва да отговаря на правилата на страната вносител;
- целият внос в ЕС трябва да отговаря на всички стандарти на ЕС и ще подлежи на проверки и контрол с оглед на регулаторните изисквания за целите на безопасността, здравето и за други цели на обществените политики.

Какво може да бъде предприето в случай на нелоялни търговски практики?

Според правилата на Световната търговска организация правителствата могат да предприемат коригиращи действия срещу внос, който причинява съществена вреда на местната промишленост поради рязко увеличение на чуждестранните стоки или поради нелоялни практики като дъмпинг или нарушаващи търговията субсидии.

Споразумението между ЕС и Обединеното кралство потвърждава правото на двете страни да прилагат инструменти за търговска защита в съответствие с тези правила на СТО, включително специален предпазен механизъм за селското стопанство с цел защита на земеделските стопани от рязко повишаване на вноса или спадове на цените под определено ниво.

В случай на нелоялни практики, засягащи еднаквите условия на конкуренция, са предвидени и конкретни, автономни и бързи мерки (за повече информация вж. глава „Еднакви условия за конкуренция и устойчиво развитие“ от документа с въпроси и отговори).

Какво представляват приложимите „правила за произход“ и какво ще трябва да направят търговците, за да ги спазват?

Правилата за произход са вътрешноприсъщ елемент на всяка зона за свободна търговия. Те определят „икономическата национална принадлежност“ на продуктите, когато те са произведени при използване на компоненти или материали, направени в повече от една държава.

Тези правила са необходими, за да се гарантира, че продуктите, възползващи се от условията на споразумението за свободна търговия (в конкретния случай — нулеви тарифи, нулеви квоти), са изцяло получени или произведени в самата зона за свободна (в този случай — ЕС и Обединеното кралство) или са достатъчно обработени или преработени там (напр. чрез определяне на ограничение за стойността на материалите без произход, които може да бъдат използвани, за да попадат в обхвата на споразумението).

По този начин се гарантира, че споразумението за свободна търговия е от полза за операторите в рамките на тази зона за свободна търговия, като се предотвратява заобикалянето.

По силата на Споразумението за търговия и сътрудничество търговците от ЕС и от Обединеното кралство ще трябва да спазват правила за произход, сравними с правилата, които двете страни имат по отношение на други търговски партньори. Следователно тези правила и процедури са познати на съответните стопански субекти от двете страни.

Споразумението също така включва конкретни механизми, с които се цели улесняване на спазването на тези правила за произход, а именно:

- Разпоредба относно „пълната кумулация“, която позволява на търговците да вземат предвид не само произходът на използваните материали, но и фактът дали преработката им е извършена на територията на една от страните. Този механизъм дава възможност споразумението да отчита във възможно най-голяма степен стойността, добавена в зоната за свободна търговия.

Износителите също така ще могат сами да сертифицират произхода на стоките, като по този начин улесняват търговците при доказването на произхода на техните продукти и намаляват бюрокрацията. Освен това през първата година операторите ще се възползват от допълнителна гъвкавост при събирането на документите за доказване на произхода, за да могат да се възползват от преференциите независимо от малкото налично време между сключването и прилагането на споразумението.

Какви нови митнически проверки и формалности ще се прилагат между ЕС и Обединеното кралство?

Считано от 1 януари 2021 г. Обединеното кралство вече няма да е част от митническия съюз на ЕС. Следователно за всички стоки, които влизат на митническата територия на ЕС от Обединеното кралство или които напускат тази митническа територия към Обединеното кралство, ще се прилагат всички митнически проверки и формалности, изисквани съгласно правото на ЕС (и по-специално съгласно Митническия кодекс на Съюза), включително изискването за представяне на обобщени декларации за въвеждане или напускане. Това не засяга търговията със стоки между ЕС и Северна Ирландия, за която ще се прилага Протоколът относно Ирландия/Северна Ирландия, включен в Споразумението за оттегляне^[2].

Двете страни обаче се споразумяха да признават взаимно своите програми за „одобрени икономически оператори“, даващи възможност на доверени търговци с този статус да се възползват от известно опростяване и/или улесняване във връзка със сигурността и безопасността на митническите им операции с митническите органи на другата страна. Въпреки това не се предвижда отпадане на тези декларации във връзка със сигурността и безопасността, тъй като за целта се изисква съгласуване между страните по отношение на стандартите за сигурност.

В споразумението също така се възпроизвеждат редица механизми, предвидени в законодателството на ЕС (Митническия кодекс на Съюза) и в митническите правила на Обединеното кралство, за улесняване на търговията и за намаляване на административната тежест за предприятията.

Създават се основите за по-нататъшно развитие на митническото сътрудничество в бъдеще, включително например по новаторски решения, при пълно спазване на вътрешните правила и на двете страни, във връзка с прилагането на митническите режими за „ро-ро“ трафика, т.е. корабите, превозващи натоварени камиони, или обмена на свързана с митниците информация.

Споразумението за търговия и сътрудничество също така включва протокол относно взаимопомощта за борба с митническите измами, както и амбициозен протокол, даващ възможност на страните да си сътрудничат по въпросите на данъка върху добавената стойност (ДДС) и събирането на вземания, свързани с косвени данъци и мита. Предвидени са и клаузи за защита на парите на данъкоплатците от митнически измами и административни грешки, когато те са с последици за вносите мита.

Ще трябва ли търговците да спазват два различни набора от разпоредби и процедури за съответствие, ако искат да предлагат услуги както на пазара на ЕС, така и на пазара на Обединеното кралство?

От 1 януари 2021 г. Съюзът и Обединеното кралство ще бъдат две отделни регулаторни и правни пространства. Това означава, че всички продукти, изнасяни от ЕС за Обединеното кралство в Съюза, ще трябва да отговарят на техническите правила на Обединеното кралство и ще подлежат на всички приложими проверки и контрол за съответствие с регулаторните изисквания. По същия начин всички продукти, внасяни от Обединеното кралство в Съюза, ще трябва да отговарят на техническите правила на ЕС и ще подлежат на всички приложими задължения, проверки и контрол за съответствие с регулаторните изисквания за целите на безопасността, здравето и други цели на обществените политики.

Въпреки това Споразумението за търговия и сътрудничество съдържа редица разпоредби, насочени към предотвратяване и преодоляване на ненужните технически пречки и изисквания, включително чрез двустранно сътрудничество, и към опростяване на процедурите, използвани за доказване на съответствие с тях (процедурите за оценяване на съответствието).

По-специално двете страни се споразумяха по определение за международни стандарти, в което се посочват съответните международни органи по стандартизация. Така ще се гарантира, че вътрешните стандарти за продуктите и технически правила на двете страни се основават на едни и същи международни референтни документи и следователно са съвместими в максимално възможната степен. Благодарение на това постигането на съответствие на продуктите с правилата на другата страна ще бъде по-лесно и по-евтино, като същевременно се гарантира „правото на регулиране“ на всяка от страните.

В областта на оценяването на съответствието страните се споразумяха да запазят опростен достъп до пазарите на другата страна, по-специално като се продължи използването на самостоятелното сертифициране за съответствие от производителя там, където това се прилага понастоящем както в ЕС, така и в Обединеното кралство. Това обхваща много голям дял от двустранната търговия.

Страните се споразумяха и за всеобхватна рамка за сътрудничество в областта на надзора на пазара и безопасността на продуктите, която ще залегне в основата на стриктното прилагане на правилата за безопасност на продуктите и на високото равнище на защита на потребителите и другите ползватели, което и двете страни са се ангажирали да спазват. Тази рамка ще се прилага по-специално чрез договорености за споделяне на информация относно съответните дейности на страните във връзка с надзора на пазара и с предприетите мерки по отношение на продукти, които не са безопасни или по друг начин не съответстват на изискванията.

Страните постигнаха специални договорености за улесняване на двустранната търговия, както и за регулаторно сътрудничество в редица сектори. Сред тях са автомобилостроенето, секторите на фармацевтичните продукти, химикалите, виното и биологичните продукти.

По-долу са обобщени основните резултати във връзка с улесняването на търговията.

Какво беше договорено за улесняване на търговията в автомобилния сектор?

- Сближаването на правните уредби ще се основава на използването на международните технически стандарти, определени на равнище ИКЕ на ООН (Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации). Двете страни ще си сътрудничат и ще планират, когато това е целесъобразно, инициативи за насърчаване на по-голяма международна хармонизация на техническите изисквания.
- Двете страни ще приемат на съответните си пазари продуктите с валиден сертификат на ООН за одобрение на типа.
- Ще се осъществяват сътрудничество и обмен на информация в областта на надзора на пазара с цел подпомагане на установяването и отстраняването на несъответствия при моторните превозни средства.
- Ще се осъществяват сътрудничество в областта на научните изследвания и обмен на информация във връзка с разработването на нови правила за безопасност на превозните средства или свързани с това стандарти, с напредъка във връзка с намаляването на емисиите, както и с новосъздадени технологии за превозни средства.

Какво беше договорено за улесняване на доставките на лекарствени продукти?

- Признаване на резултатите от инспекциите, извършвани от органите на другата страна в производствени съоръжения, разположени на територията на издаващия орган. По този начин ще се избегне ненужното дублиране на инспекциите, на които се подлагат производителите на лекарствени продукти, с цел оценяване на спазването от тяхна страна на изискванията за добра производствена практика.
- Възможност всяка от страните едностранно да разшири това признаване за производствени съоръжения, разположени извън територията на издаващия орган, при определен ред и условия.

Какво беше договорено за улесняване на търговията с химикали?

- Регулаторно сътрудничество, като същевременно се зачита правото на всяка от страните на регулиране — както на двустранно равнище, така и в рамките на съответните международни форуми — във връзка с оценката на опасностите и рисковете от химикали и с форматите за документирание на резултатите от тези оценки.
- Ангажимент на двете страни да прилагат Глобалната хармонизирана система за

класифициране и етикетиране на химикали, разработена от ООН, както и всички научни и технически насоки, изготвени от съответните международни организации и органи.

- Прозрачни процедури за класифициране на веществата и възможност за обмен на неуповярлива информация.

Какво беше договорено за улесняване на търговията с вино?

- Опростени изисквания за сертифициране за реципрочен достъп до пазара: винопроизводителите ще могат сами да сертифицират своето вино за съответствие с изискванията и за качество.
- Общи принципи относно етикетирането, като се осигурява предоставянето на подходяща информация на потребителите и същевременно се избягват ненужни или непропорционални изисквания за етикетиране.
- Ангажимент на двете страни да приемат взаимно вноса на вина, произведени при спазване на определенията и енологичните практики на всяка от страните, доколкото те са в съответствие с енологичните практики, препоръчани от Международната организация по лозата и виното (OIV). Договорени са и някои допълнителни енологични практики и ограничения, които не са обхванати от OIV.
- Обмен на информация и сътрудничество по въпроси във връзка с вината, както и клауза за преглед, съгласно която в срок от три години от влизането в сила на споразумението страните ще обмислят по-нататъшни стъпки за улесняване на търговията с вино помежду си.

Какво беше договорено за улесняване на търговията с биологични продукти?

- Реципрочно признаване на еквивалентността на съществуващото понастоящем законодателство и системи за контрол на ЕС и на Обединеното кралство в областта на биологичното производство за всички категории биологични продукти.
- Биологичните продукти, които са в съответствие с правото на ЕС и са сертифицирани от признати от ЕС контролни органи, ще бъдат приемани на пазара на Обединеното кралство, и обратното.
- С оглед на новите правила на ЕС за биологичните продукти, които ще се прилагат от 1 януари 2022 г., еквивалентността ще бъде преразгледана до края на 2023 г.

Какво гласи споразумението по отношение на паметниците на културата?

ЕС отдавна е ангажиран с опазването на културните ценности, като разработва поредица от мерки за противодействие на незаконните разкопки и трафика на културни ценности (като антики и археологически предмети), води борба с незаконната търговия с тях (като също така признава ясните връзки между финансирането на тероризма, изпирането на пари и незаконното движение на предмети на културата) и връща незаконно изнесените паметници на културата в техните държави на произход.

Споразумението гарантира, че Обединеното кралство ще продължи да работи с ЕС в полагането на тези важни усилия, като за целта е включена новаторска разпоредба за засилено сътрудничество с цел улесняване на връщането на културни ценности, незаконно изнесени от територията на някоя от страните.

Ще се променят ли санитарните и фитосанитарните изисквания по отношение на внасяните храни, животни и растения?

Санитарните и фитосанитарните (СФС) мерки представляват набор от правила, определени от страната вносител, които са необходими за защитата на здравето на хората и животните („санитарни“ мерки) и на здравето на растенията („фитосанитарни“ мерки). Правото на ЕС включва подробни СФС правила с цел гарантиране на високи нива на безопасност на храните и намаляване или премахване на евентуални заплахи за здравето на гражданите на ЕС, както и за животните и растенията в ЕС. Това включва и високи стандарти по въпроси като използването на хормони или на генетично модифицирани организми (ГМО).

Тези стандарти за безопасност на храните остават непроменени и Споразумението за търговия и

сътрудничество ще гарантира високите равнища на санитарните и фитосанитарните стандарти.

Точно както износителите на продукти на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост от всяка друга държава извън ЕС, така и въпросните износители от Обединеното кралство ще трябва да спазват всички СФС изисквания за внос на ЕС и ще подлежат на официален контрол, извършван от органите на държавите членки на граничните контролни пунктове. Когато е необходимо, контролът ще включва проверка на здравните сертификати в съответствие с международните стандарти.

По сходен начин износителите на продукти на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост от ЕС ще трябва да спазват всички СФС изисквания за внос на Обединеното кралство.

Ако някоя от страните има сериозни опасения по отношение на безопасността на храните, здравето на растенията или здравето на животните, или по отношение на СФС мярка на другата страна, първата страна може да поиска провеждането на технически консултации с втората страна или да поиска одити и проверки на системата за инспекции и сертифициране на другата страна.

Предвидени ли са в споразумението някакви улеснения в санитарната и фитосанитарната област?

Споразумението за търговия и сътрудничество включва редица мерки, насочени към ограничаване на санитарните и фитосанитарните процедури за внос, когато това е възможно, при спазване на строги санитарни стандарти.

По-специално споразумението позволява на всяка от страните едностранно да реши да намали честотата на някои видове граничен контрол на вноса, като вземе предвид степента на сближаване на съответните СФС правила на страните.

То също така осигурява опростена процедура за одобряване на износа, когато е целесъобразно, чрез изготвяне на списъци на предприятия, отговарящи на изискванията за осъществяване на износ за другата страна, въз основа на гаранции, предоставени от органите на страната износител.

Какво следва в случай на огнище на болест по животните или растенията?

В случай на поява на територията на някоя от страните на огнища на болест по животните или растенията, пораждаща сериозен риск за здравето на животните или за общественото здраве, органите на всяка от страните могат да приложат временни защитни мерки — включително спиране на вноса от цялата или част от територията на засегнатата държава или въвеждане на специални изисквания по отношение на продуктите от тази държава.

Независимо от това, с цел да се подобри предсказуемостта на търговията с продукти на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост, ЕС и Обединеното кралство се споразумява по процедури за ускоряване на признаването на регионите на статут на „свободни от болест“ в такива случаи.

Как стои въпросът с търговията между Великобритания и Северна Ирландия?

С разпоредбите на Споразумението за търговия и сътрудничество не се урежда търговията със стоки между ЕС и Северна Ирландия, по отношение на която ще се прилага Протоколът относно Ирландия и Северна Ирландия, включен в Споразумението за оттегляне [\[3\]](#).

В съответствие с посочения протокол достиженията на правото на Съюза, включително Митническият кодекс на Съюза, законодателството относно стоките, санитарните правила за ветеринарен контрол, правилата относно селскостопанското производство/предлагане на пазара или ДДС и акцизите за стоките, ще се прилагат по отношение на всички стоки, влизащи в Северна Ирландия.

В резултат на това от 1 януари 2021 г. стоките, които влизат в Северна Ирландия от Великобритания, ще представляват „внос“. Това означава, че тези стоки ще трябва да отговарят на правилата на ЕС за продуктите и да подлежат на проверки и контрол за целите на безопасността, здравето и други цели на обществената политика, включително всички необходими санитарни и фитосанитарни проверки, приложими между ЕС и Обединеното кралство.

Това решение беше договорено между ЕС и Обединеното кралство, за да се избегне създаването на „твърда“ граница на остров Ирландия. То защитава икономиката на целия остров и Споразумението от Разпети петък (Белфастското споразумение) във всички негови измерения и гарантира целостта на единния пазар.

След обсъждания в Съвместния комитет относно прилагането на Споразумението за оттегляне ЕС и Обединеното кралство се споразумяха за определени възможности за гъвкавост, които ще помогнат да се ограничат смущенията, причинени от прилагането на Протокола относно търговията между Великобритания и Северна Ирландия.

Беше постигнато принципно съгласие, наред с другото, в следните области: декларациите за износ, доставката на лекарствени продукти, доставката на някои охладени меса и други хранителни продукти за супермаркетите, и беше разяснено прилагането на държавната помощ съгласно условията на протокола.

Например някои охладени меса, чийто внос на пазара на Съюза обикновено е забранен, ще бъдат приемани за доставка в супермаркетите в Северна Ирландия за ограничен период от 6 месеца:

- Мляно месо от домашни птици, замразено или охладено. Охладено мляно месо от животни, различни от домашни птици (например мляно говеждо месо).
- Охладени месни заготовки (напр. колбаси, кюфтета, пайове със свинско месо).
- Прясно месо, включително мляно месо и месни заготовки, произведени от триъгълна търговия (напр. месо от ЕС, изнасяно за Великобритания, разфасовано или смляно във Великобритания и реекспортирано за Северна Ирландия).

Също така за ограничен период от 3 месеца стоките, идващи от Великобритания и предназначени за супермаркети в Северна Ирландия, ще бъдат придружени от опростен колективен сертификат, обхващащ всички стоки, превозвани в един и същ камион, вместо индивидуални сертификати.

През този период Обединеното кралство ще запази текущото законодателство на ЕС в областта на санитарните и фитосанитарните мерки за съответните продукти.

Обхватът е ограничен до ограничен брой доставчици на хранителни продукти за супермаркети, които органите на Обединеното кралство одобряват, след като бъде доказано, че отговарят на набор от критерии за доверие. Този списък с членове ще бъде изготвен от Обединеното кралство в сътрудничество с Европейската комисия преди 31 декември 2020 г. и няма да бъде разширяван след тази дата.

Защо настоящият паспорт за домашен любимец на Обединеното кралство вече няма да бъде валиден, считано от 1 януари 2021 г.?

Обединеното кралство не се ангажира да приведе законодателството си в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на здравеопазването, и по-специално с правилата за домашните кучета, котки и порове след края на преходния период, и следователно няма да остане в зоната на санитарните и фитосанитарните мерки на ЕС.

Поради това за домашни кучета, котки и порове, вкарани в ЕС и Северна Ирландия, ще се изисква ветеринарен здравен сертификат (без да се изисква тест за антитела срещу бяс).

Това се отнася и за териториите, зависими от Британската корона.

Повече информация може да бъде намерена в „известие на Комисията за подготвеността“ относно пътуването между ЕС и Обединеното кралство [\[4\]](#).

УСЛУГИ И ИНВЕСТИЦИИ

ЕС и Обединеното кралство са основни партньори по отношение на търговията с услуги и инвестициите.

Докато Обединеното кралство беше държава — членка на ЕС, която участваше в единния пазар на ЕС и се възползваше от свободното движение на хора и услуги, предприятията можеха да предоставят услуги свободно в целия ЕС. Обединеното кралство се възползваше от екосистемата

на единния пазар на ЕС, основана на общи правила, единна рамка за надзор и обща правораздавателна система.

Какви промени ще настъпят на 1 януари 2021 г.?

Считано от 1 януари, Обединеното кралство вече няма да се възползва от принципите на свободно движение на хора, свободно предоставяне на услуги и свобода на установяване.

В резултат на това доставчиците на услуги от Обединеното кралство ще загубят автоматичното си право да предлагат услуги в целия ЕС. Може да се наложи да се установят в ЕС, за да продължат дейността си. При всички положения те трябва да спазват често различаващи се правила на съответната приемаща държава членка, тъй като вече няма да се възползват от подхода на „държавата на произход“ или концепцията за „упражняване на дейност“, според които разрешената, издадена от една държава членка съгласно правилата на ЕС, дават възможност за достъп в целия единен пазар на ЕС.

Какво обхваща Споразумението за търговия и сътрудничество?

В споразумението се предвижда значителна степен на отвореност за търговията с услуги и инвестициите, която надхвърля базовите разпоредби на Общото споразумение по търговията с услуги (ГАТС) на СТО, по което и ЕС, и Обединеното кралство са страни. То е съизмеримо с ангажиментите на ЕС с други индустриализирани трети държави по света.

Като във всички свои споразумения за свободна търговия ЕС си запазва изцяло правото да регулира собствените си пазари.

Кои сектори обхваща Споразумението за търговия и сътрудничество?

Както се изисква от Общото споразумение по търговията с услуги (ГАТС) на СТО, секторният обхват на споразумението е значителен и включва професионалните и стопанските услуги (напр. правни, одиторски и архитектурни услуги), доставките и далекосъобщителните услуги, компютърните и цифровите услуги, финансовите услуги, услугите за научни изследвания и развитие, повечето транспортни услуги и услугите, свързани с околната среда. Освен това в обхвата на споразумението влизат инвестициите в сектори, различни от сектора на услугите, като производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, енергетиката и други основни отрасли.

Както във всички споразумения за свободна търговия, договорени от ЕС, има редица изключения от обхвата на либерализацията: а именно обществените услуги и услугите от общ интерес; някои транспортни услуги; както и аудио-визуалните услуги.

При какви условия доставчиците на услуги от ЕС ще могат да извършват дейност в Обединеното кралство и обратно?

Предвидените в споразумението задължения за недискриминация гарантират, че третирането на доставчиците на услуги или инвеститорите от страна на ЕС няма да е по-неблагоприятно от това на операторите от Обединеното кралство в Обединеното кралство и обратното. Това им дава право да получат по-благоприятно третиране от третирането, осигурено на доставчиците на услуги или инвеститорите от трети държави, които не са въвели подобни разпоредби.

Разбира се, като се има предвид, че Обединеното кралство вече няма да бъде на единния пазар, всички доставчици на услуги и инвеститори от Обединеното кралство трябва да спазват вътрешните правила, процедури и разрешения, приложими за техните дейности в държавите, в които ги извършват.

За доставчиците на услуги от Обединеното кралство това означава спазване на често различаващи се правила на съответната приемаща държава членка, тъй като вече няма да се възползват от подхода на „държавата на произход“, взаимното признаване или концепцията за „упражняване на дейност“.

Действителното равнище на достъп до пазара ще зависи от начина, по който се предоставя услугата: дали се предоставя на трансгранична основа от държавата по произход на доставчика, например по интернет („тип 1“); дали се предоставя на потребителя в държавата на доставчика, например турист, който пътува в чужбина и купува услуги („тип 2“); дали се предоставя чрез

местно предприятие, притежавано от чуждестранен доставчик на услуги („тип 3“), или чрез временно присъствие на територията на друга държава от доставчик на услуги, който е физическо лице („тип 4“).

На практика действителната способност за предоставяне на определена услуга или за инвестиране в определен сектор ще зависи и от специфичните резерви, изложени в споразумението, които могат да бъдат наложени на доставчиците на услуги от Обединеното кралство, когато предоставят услуги в ЕС в някои сектори, и обратното.

Споразумението между ЕС и Обединеното кралство включва и ориентирана към бъдещето клауза за „най-облагодетелствана нация“, която ще позволи на ЕС и Обединеното кралство да поискат всякакъв вид по-благоприятно третиране, предоставено съответно от Обединеното кралство или от ЕС, в бъдещите си споразумения за търговия с услуги и инвестиции с други трети държави, освен в областта на финансовите услуги.

То включва също така клауза за преразглеждане, с която страните се насърчават да обмислят дали съществуват възможности за подобряване на търговията с услуги и инвестиционните отношения между ЕС и Обединеното кралство в бъдеще, освен в областта на финансовите услуги.

Колко лесно ще бъде специалистите да пътуват между ЕС и Обединеното кралство съгласно Споразумението за търговия и сътрудничество?

Обединеното кралство предпочете вече да не позволява свободното движение на граждани на ЕС към Обединеното кралство. Също така то отказа да включи в споразумението глава относно мобилността. Тези решения неизбежно означават, че служебните пътувания между ЕС и Обединеното кралство вече няма да бъдат толкова лесни, колкото са в момента.

Въпреки това, по отношение на **временното движение на физически лица със стопанска цел** (наричано често „тип 4“) ЕС и Обединеното кралство се споразумяха за широк набор от реципрочни ангажименти, улесняващи възможността дружествата, които се намират в една от страните, да прехвърлят определени служители като лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, за да работят в асоциирано дружество, което се намира в другата страна. Тъй като лицата, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, осъществяват временна миграция, максималната продължителност на тези трансфери е ограничена до три години. По отношение на гражданите на Обединеното кралство, прехвърлени в ЕС, тази продължителност включва периодите на мобилност между държавите членки. Това е в съответствие с настоящата практика на ЕС с други трети държави.

Споразумението между ЕС и Обединеното кралство улеснява също така движението на „доставчици на услуги по договор“ или „независими специалисти“ за предоставяне на услуги при определени условия. На лицата на делово посещение, които не предоставят услуги, също ще бъде разрешено краткосрочно влизане, за да извършват определени дейности.

В споразумението предвижда ли се признаването на професионални квалификации?

Когато Обединеното кралство членуваше в ЕС и в единния пазар на ЕС неговите граждани и гражданите на ЕС, притежаващи професионална квалификация от Обединеното кралство, се ползваха от опростен — и в някои случаи автоматичен — режим на признаване в останалите държави от ЕС, което позволяваше на специалисти като лекари, медицински сестри, зъболекари, фармацевти, ветеринарни лекари, адвокати, архитекти и инженери да предоставят услуги в целия Европейски съюз, включително в Обединеното кралство.

Като общо правило от 1 януари квалификациите на гражданите на Обединеното кралство, независимо от това къде са ги придобили, както и квалификациите на гражданите на ЕС, придобити в Обединеното кралство, ще трябва да бъдат признати в съответната държава членка въз основа на съществуващите индивидуални правила на всяка държава, приложими към квалификациите на граждани на трети държави, считано от края на преходния период.

В Споразумението за търговия и сътрудничество все пак се предвижда механизъм, чрез който ЕС и Обединеното кралство могат по-късно да се споразумеят, за всеки отделен случай и за конкретни професии, относно допълнителни договорености за взаимно признаване на някои професионални квалификации.

Ще могат ли адвокатите от ЕС да продължат да предоставят правни услуги в Обединеното кралство и обратното?

ЕС и неговите държави членки, както и Обединеното кралство ще позволят на адвокати от другата страна по споразумението да предоставят правни услуги, свързани конкретно с практикуването на международното право и правото на държавата, в която са оправомощени по силата на званието си, получено в държавата „по произход“.

Следва обаче да се отбележи, че за международно право не се счита правото на ЕС, а правото на държавата членка, в която адвокатите от ЕС са установени или са получили званието си „по произход“.

Споразумението обхваща ли финансовите услуги?

Проектът на споразумение за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство обхваща финансовите услуги по същия начин, по който те обикновено са обхванати в другите споразумения за свободна търговия на ЕС с трети държави.

По-специално споразумението задължава двете страни да поддържат своите пазари отворени за операторите от другата страна, които желаят да предоставят услуги чрез установяване. Страните се ангажират също така да гарантират, че международно приетите стандарти в сектора на финансовите услуги се изпълняват и прилагат на тяхната територия. Двете страни запазват правото си да приемат или запазват в сила мерки от съображения за предпазливост („пруденциални изключения“), включително с цел запазване на финансовата стабилност и на целостта на финансовите пазари. Страните ще се постараят също така до март 2021 г. да договорят меморандум за разбирателство за създаване на рамка за регулаторно сътрудничество в областта на финансовите услуги.

Какво може да се каже за решенията за еквивалентност на финансовите услуги?

Споразумението не съдържа елементи, които се отнасят до рамките за еквивалентност по отношение на финансовите услуги. Те представляват едностранни решения на всяка от страните и не подлежат на преговори.

Комисията направи оценка на отговорите, дадени от Обединеното кралство, на нейните въпросници относно еквивалентността в 28 области. Ще бъдат необходими редица допълнителни разяснения, по-специално по отношение на това как Обединеното кралство ще се отклони от рамките на ЕС след 31 декември, как ще използва свободата на преценка на своите надзорни органи по отношение на дружествата от ЕС и как временните режими на Обединеното кралство ще се отразят на дружествата от ЕС. Поради тези причини Комисията не може да финализира своята оценка на еквивалентността на Обединеното кралство в 28-те области и следователно няма да вземе решения на този етап. Оценяването ще продължи. Комисията взе под внимание обявените през ноември решения за еквивалентност на Обединеното кралство, приети в интерес на Обединеното кралство. Също така ЕС ще разгледа въпроса за еквивалентността, когато те са в интерес на ЕС.

ЦИФРОВА ТЪРГОВИЯ, ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ, ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ И МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ (МСП)

Споразумението обхваща ли цифровата търговия?

Споразумението съдържа разпоредби, насочени към улесняването на цифровата търговия чрез преодоляване на необоснованите пречки и осигуряване на отворена, сигурна и надеждна онлайн среда за предприятията и потребителите, наред с високи стандарти на защита на личните данни. По-специално с него се забраняват изискванията за локализиране на данни, като същевременно се запазва политическото пространство на ЕС по отношение на защитата на личните данни.

Споразумението ще гарантира ли силна защита на интелектуалната собственост на ЕС в Обединеното кралство?

Проектът на споразумение за търговия и сътрудничество допълва съществуващата многостранна международна правна рамка със специфични и по-подробни стандарти относно зачитането на правата върху интелектуалната собственост.

По-специално тези по-високи стандарти се прилагат по отношение на авторското право

(включително колективното управление на права и права като правото на препродажба на визуални произведения, които не са обхванати от международни конвенции и които са особено важни за международните творци), но и по отношение на марките, правата върху дизайн, патентите (сертификати за допълнителна закрила), защитата на търговски тайни и друга неразкрита информация, правата върху сортовете растения и прилагането на правата върху интелектуална собственост (включително правоприлагане на границата).

Всички географски означения на ЕС, които вече са регистрирани в ЕС до края на декември 2020 г. („наличностите“), ще бъдат защитени в Обединеното кралство по силата на Споразумението за оттегляне. С Обединеното кралство не могат да бъдат договорени никакви разпоредби по отношение на защитата на географските указания, които е възможно ЕС да регистрира в бъдеще.

Ще могат ли дружествата от ЕС да участват в търгове за обществени поръчки в Обединеното кралство?

Споразумението съдържа някои от най-амбициозните разпоредби относно обществените поръчки, сключвани някога от ЕС. То надхвърля съществено ангажиментите по Споразумението на СТО за държавните поръчки, към което Обединеното кралство е в процес на присъединяване.

Дружествата от ЕС ще могат да участват на равни начала с дружествата от Обединеното кралство в търговете за обществени поръчки, обхванати от споразумението, и обратното.

Освен това в споразумението се предвижда недискриминация на дружествата от ЕС, установени в Обединеното кралство (и обратното), при обществени поръчки на малка стойност, т.е. под прага на Споразумението на СТО за държавните поръчки (от 139 000 EUR до 438 000 EUR, в зависимост от възложителя, и 5 350 000 EUR за строителни услуги).

Споразумението също така позволява използването на включените в него двустранни механизми за уреждане на спорове по отношение на спорове, които може да възникнат във връзка с възможностите за възлагане на обществени поръчки — предмет на Споразумението на СТО за държавните поръчки.

Какво се предвижда за подпомагане на малките и средните предприятия?

В целия проект на споразумението е заложено поддържането на благоприятни условия за трансгранична търговия за МСП. Освен това проектът включва специални разпоредби относно улесняването на достъпа на МСП до рамката, създадена от бъдещото икономическо партньорство, а именно чрез онлайн платформи и специално двустранно сътрудничество.

ЕНЕРГЕТИКА

Вътрешният енергиен пазар на ЕС гарантира сигурността на доставките на електроенергия, газ и нефт. Също така той осигурява възможност за свободен поток на енергия в целия ЕС въз основа на подходяща инфраструктура и без технически или регулаторни пречки.

В рамките на този пазар енергийните пазари на ЕС и на Обединеното кралство бяха силно взаимосвързани благодарение на междусистемните връзки (електрически кабели и газопроводи) между Великобритания и Франция, Нидерландия, Белгия, Ирландия и Северна Ирландия. Днес Обединеното кралство е нетен вносител на енергия, като понастоящем ЕС предоставя около 5—10 % от неговите доставки на електроенергия и 12 % от нуждите му от газ.

Какво се променя на 1 януари 2021 г.?

На 1 януари 2021 г. Обединеното кралство ще напусне вътрешния енергиен пазар на ЕС.

Търговията с енергия чрез междусистемни електропроводи между ЕС и Великобритания вече няма да се управлява чрез съществуващите инструменти на единния пазар, като например свързването на пазарите, тъй като те са запазени за държавите — членки на ЕС.

Единствено Северна Ирландия ще поддържа единния пазар на електроенергия с Ирландия, както е предвидено в [Споразумението за оттегляне](#).

Също така Обединеното кралство вече няма да бъде част от съвместните действия на ЕС за борба с изменението на климата. То вече няма да се възползва от финансовата подкрепа, която държавите — членки на ЕС, получават за разработването и внедряването на нисковъглеродни технологии или за мерки за приспособяване. Обединеното кралство ще напусне схемата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ на ЕС) — водещият инструмент на ЕС за ограничаване и търговия с емисии, целящ намаляване на емисиите на парникови газове — и ще бъде изключено от механизмите за разпределяне на усилията, които позволяват на държавите членки да споделят тежестта, свързана с постигането на целите за декарбонизация.

Освен това Обединеното кралство ще напусне Европейската общност за атомна енергия (Евратом) — единния пазар за търговия с ядрени материали и технологии, който гарантира сигурността на доставките на атомна енергия и дава възможност за обединяване на знания, научни изследвания, инфраструктура и финансиране на ядрената енергия.

Какво обхваща Споразумението за търговия и сътрудничество?

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да създадат нова рамка за бъдещото си сътрудничество в областта на енергетиката, като гарантират ефикасността на своята трансгранична търговия. Тази рамка се основава на строги разпоредби, включени в споразумението, които са насочени към създаването на стабилни еднакви условия на конкуренция.

В споразумението също така се установява амбициозна рамка за сътрудничество в борбата с изменението на климата. С него се въвеждат и разпоредби за сътрудничество във връзка с разработването на производството на енергия от разположени в морето инсталации, с отчетлив акцент върху Северно море.

В отделно споразумение между Евратом и Обединеното кралство относно безопасното използване на ядрената енергия за мирни цели се предвижда широкообхватно сътрудничество в областта на ядрената безопасност и използването на ядрената енергия за мирни цели, подкрепено от гаранции, че двете страни ще спазват международните задължения за неразпространение и няма да понижат настоящото равнище на стандартите си за ядрена безопасност.

Търговията с енергия ще бъде ли толкова ефикасна, колкото и преди?

ЕС има интерес от продължаването на икономически ефективните, чисти и сигурни доставки на енергия, които са от съществено значение за функционирането на икономиките на ЕС.

Считано от 1 януари 2021 г., Обединеното кралство вече няма да участва във вътрешния енергиен пазар на ЕС и ще трябва да търгува с ЕС при условията, приложими за трети държави. Въпреки това в споразумението се предвижда възможността с течение на времето да се изготвят отделни договорености за търговия чрез междусистемни връзки въз основа на модел на свързване [свързване на свободните обеми в няколко региона].

Този модел се различава от свързването на пазарите, използвано в рамките на ЕС, и не е толкова ефикасен. Въпреки това в рамките на ограниченията, приложими към търговията с енергия между ЕС и дадена трета държава, моделът следва все пак да позволява максимално увеличаване на ползите в търговията с електроенергия чрез междусистемни връзки както за Съюза, така и за Обединеното кралство.

Споразумението включва също така:

- разпоредби, гарантиращи недискриминационен достъп до инфраструктурата за пренос на енергия и предвидимо и ефективно използване на междусистемните електропроводи и газопроводи. Те следва да позволят на доставчиците на енергия да осъществяват ефикасна и конкурентоспособна търговия през Ламанша;
- нова рамка за сътрудничество между операторите на преносни системи (ОПС) от ЕС и от Обединеното кралство и енергийните регулатори (като се има предвид, че Обединеното кралство вече няма да участва, наред с другото, в Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия и газ);
- разпоредби, регулиращи субсидиите за енергийния сектор, за да се гарантира, че те няма да бъдат използвани за нарушаване на конкуренцията;
- разпоредби, задължаващи страните да гарантират сигурността на доставките, особено по отношение на Ирландия, която ще остане изолирана от вътрешния енергиен пазар на ЕС до въвеждането в действие на нови междусистемни връзки.

Какви мерки са предвидени, за да се гарантират стабилни еднакви условия на конкуренция в енергийния сектор?

От една страна, разпоредбите на споразумението относно еднаквите условия на конкуренция на хоризонтално равнище, включително тези във връзка със социалните и екологичните въпроси, ще се прилагат за енергийния сектор.

От друга страна, споразумението включва и специални разпоредби, насочени към създаването на стабилни еднакви условия на конкуренция в енергийния сектор.

По-специално то съдържа принципи и разпоредби за регулиране на субсидиите за енергийния сектор, както и за насърчаване на възобновяемите източници по недискриминационен начин.

В него е включена също така забрана за налагане на ограничения върху износа (включително монополи при износа и лицензи за износ) и за двойно ценообразуване на енергийните стоки.

Освен това в споразумението се определят разпоредби относно разрешенията за проучване и производство, които имат за цел да гарантират спазването на важни стандарти за безопасност и за опазване на околната среда от двете страни.

Всички тези мерки имат за цел да насърчат откритата и справедлива търговия с енергия и трансграничните енергийни инвестиции и да гарантират, че в енергийния сектор се прилагат подходящи еднакви условия на конкуренция.

Какво се договорихте във връзка с енергията от възобновяеми източници в морето?

Споразумението съдържа разпоредби за сътрудничество в областта на разработването на производството на енергия от разположени в морето инсталации, с отчетлив акцент върху Северно море. ЕС и Обединеното кралство ще могат да продължат да си сътрудничат в тази област въз основа на енергийното сътрудничество в Северно море — платформа, разработена от ЕС, редица негови държави членки и Норвегия за развитие на използването на възобновяеми енергийни източници в този регион. Обхватът на предвиденото в споразумението сътрудничество в областта на производството на енергия от разположени в морето инсталации отразява [Стратегията на ЕС относно производство на енергия от възобновяеми източници в морето](#), представена на 19 ноември 2020 г., в която Комисията предлага увеличаване на капацитета на Европа за вятърна енергия от разположени в морето инсталации до най-малко 60 GW до 2030 г. и до 300 GW до 2050 г.

Обединеното кралство ще продължи ли да бъде обвързано с целите и политиките на ЕС в областта на изменението на климата?

Обединеното кралство ще определи свои собствени цели и политики във връзка с изменението на климата.

Споразумението обаче установява амбициозна рамка за сътрудничество в борбата с изменението на климата.

В рамките на споразумението двете страни се съгласяват, че борбата с изменението на климата, и по-специално Парижко споразумение от 2015 г. относно изменението на климата, представлява съществен елемент от тяхното партньорство. Всяко нарушение на този съществен елемент от една от страните дава на другата страна правото да прекрати или спре действието на цялото споразумение или на части от него.

Също така ЕС и Обединеното кралство потвърждават отново амбицията си да постигнат неутралност по отношение на климата в цялата икономика до 2050 г.

В споразумението е включен непоклатим принцип на запазване на равнището на защита, включително по отношение на ценообразуването на въглеродните емисии, като се гарантира, че настоящото равнище на опазване на климата в ЕС и в Обединеното кралство ще продължи да се поддържа. Това означава, че двете страни са се споразумели да гарантират, че поне равнището на опазване на климата, което е в сила в края на преходния период, ще бъде гарантирано и в бъдеще. Освен това всяка страна се ангажира също така да се стреми с течение на времето да повишава своите равнища на защита.

Накрая, в рамките на дела за въздухоплаването двете страни се споразумяха също така да не забраняват данъчното облагане на горивата, доставяни на въздухоплавателните средства на

дискриминационна основа, тъй като това би било в противоречие с осигуряването на еднакви условия на конкуренция и постигането на целите за неутралност по отношение на климата.

Ще продължи ли Обединеното кралство да участва в схемата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ)?

Обединеното кралство се ангажира да въведе система за ценообразуване на въглеродните емисии, считано от 1 януари 2021 г. ЕС и Обединеното кралство се ангажираха да гарантират, че техните системи за ценообразуване на въглеродните емисии обхващат емисиите на парникови газове от производството на електроенергия, производството на топлинна енергия, промишлеността и въздухоплаването.

Обединеното кралство вече няма да участва в схемата на ЕС за търговия с емисии, но страните ще обърнат сериозно внимание на свързването на съответните им системи за ценообразуване на въглеродните емисии по начин, който запазва целостта на тези системи и осигурява възможност за повишаване на тяхната ефективност, например чрез добавяне на допълнителни сектори, като сектора на сградите. Това ще бъде предмет на споразумение, което ще бъде договорено отделно в бъдеще.

Отделно споразумение: безопасно използване на ядрената енергия за мирни цели

Отделно споразумение между Евратом и Обединеното кралство предвижда широкообхватно сътрудничество в областта на ядрената безопасност и използването на ядрената енергия за мирни цели, подкрепено от ангажименти за това, че двете страни ще спазват международните задължения за неразпространение и ще поддържат на високо равнище стандартите за ядрена безопасност.

Това споразумение позволява:

- доставка и трансфер на ядрени материали, неядрени материали, технологии и оборудване;
- търговия и търговско сътрудничество във връзка с цикъла на ядрените горива;
- сътрудничество в областта на безопасното управление на отработено гориво и радиоактивни отпадъци;
- ядрена безопасност и радиационна защита;
- използване на радиоизотопи и радиация в селското стопанство, промишлеността и медицината;
- геоложки и геофизични проучвания;
- разработване, производство, допълнителна преработка и използване на урановите ресурси.

Споразумението също така дава възможност за продължаване на сътрудничеството между ЕС и Обединеното кралство в рамките на Системата на Европейската общност за ранен обмен на информация в случай на радиационна опасност (ECURIE) или Европейската платформа за обмен на радиологични данни (EURDEP). Благодарение на това държавите — членки на ЕС, и Обединеното кралство ще разполагат с възможност за ранно уведомяване и надеждна радиологична информация в случай на ядрени аварии. Също така споразумението ще осигури възможност за бърза и координирана реакция при радиационни аварии чрез обмен на данни в реално време.

И накрая, това споразумение утвърждава ясен ангажимент и от двете страни да не намаляват настоящите си стандарти за ядрена безопасност, както и съвместен ангажимент за международно сътрудничество, за да се гарантира прилагането и да се насърчи подобряването на международните стандарти за ядрена безопасност.

Защо сключихте отделно споразумение за ядрена безопасност и не включихте разпоредбите в Споразумението за търговия и сътрудничество?

Европейската общност за атомна енергия договори отделни споразумения за използването на ядрената енергия за мирни цели с редица трети държави въз основа на Договора за Евратом. В този смисъл съществува утвърден модел както в Общността, така и на международно равнище.

Освен това Евратом има специфични компетенции, свързани със съдържанието по същество на този вид споразумения, за които е необходимо специфично и отделно правно основание на Евратом.

Как ще се управляват споровете и какви средства за правна защита се предвиждат в случай на неспазване в контекста на отделното споразумение относно ядрената безопасност?

Както и в рамките на други споразумения в областта на ядрената безопасност и използването на ядрената енергия за мирни цели споровете между страните трябва да се решават предимно чрез консултации, като има възможност в случай на неспазване споразумението да бъде спряно или прекратено.

ЕДНАКВИ УСЛОВИЯ ЗА ОТКРИТА И ЛОЯЛНА КОНКУРЕНЦИЯ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

–

Какво означава осигуряване на еднакви условия на конкуренция и защо това е толкова важно?

Предвид географската си близост и икономическата си взаимозависимост ЕС и Обединеното кралство поеха твърди ангажименти за гарантиране на равни условия за открита и лоялна конкуренция и за допринасяне за устойчивото развитие.

Естеството на тези ангажименти отразява обхвата и дълбочината на широкообхватното и амбициозно икономическо партньорство, включително по-специално липсата на тарифи и квоти за търговия със стоки, всеобхватни ангажименти за достъп до пазара и правила за услуги и инвестиции, както и много висока степен на отвореност при възлагането на обществени поръчки. Споразумението предвижда също безпрецедентно сътрудничество в областта на енергетиката и специални дялове за въздухоплаването и автомобилния транспорт, като всички те изискват подходящи гаранции за еднакви условия на конкуренция.

Тези ангажименти ще предотвратят нарушенията на търговията и инвестициите понастоящем и в бъдеще и ще допринесат за устойчивото развитие.

По-конкретно, тези разпоредби означават, че:

- Настоящите високи стандарти, приложими в областта на трудовите и социалните стандарти, околната среда и климата, не могат да бъдат занижени по начин, който засяга търговията или инвестициите между страните.
- Строгите и всеобхватни правила ще предотвратят нарушаването на конкуренцията, породено от субсидии, антиконкурентни практики или дискриминиращи действия и злоупотреби от страна на държавни предприятия.
- Специфичните стандарти и правила и съвместната политическа декларация в областта на данъчното облагане ще допринесат за данъчна прозрачност и ще противодействат на избягването на данъци и вредните данъчни режими и практики.
- Широкообхватен набор от ангажименти въз основа на най-амбициозните прецеденти на ЕС ще гарантира, че търговията подкрепя устойчивото развитие, включително чрез сътрудничество на международно равнище.

Какво се случва, ако едната страна едностранно наруши еднаквите условия на конкуренция?

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха за ефективни инструменти и механизми за правоприлагане във връзка с ангажиментите си за еднакви условия на конкуренция, а именно:

- **Ефективно прилагане на национално равнище**, включително контрол на субсидиите от националните органи и съдилища, както и роля на независим орган или структура, както и подходящи административни и съдебни производства в областите, свързани с трудовите и социалните стандарти, околната среда и климата;
- **Подходящи и ефективни механизми за управление и уреждане на спорове** за разрешаване на спорове между ЕС и Обединеното кралство във връзка с прилагането на споразумението, включително чрез хоризонталния механизъм за уреждане на спорове или специална експертна група;
- **Едностранни коригиращи мерки** за бърза реакция, когато субсидията създава значително отрицателно въздействие върху търговията или инвестициите между ЕС и Обединеното кралство.

Освен това в споразумението се предвижда възможността за прилагане на **едностранни мерки за възстановяване на баланса** в случай на значителни различия в областта на труда и социалната сфера, опазването на околната среда или климата или на контрола на субсидиите, когато тези различия оказват съществено въздействие върху търговията или инвестициите между страните. Това може да е от значение, например в ситуация, в която една от страните би увеличила значително своите равнища на защита, свързани с трудовете или социалните стандарти, околната среда или климата над нивата на другата страна. Това може да доведе до увеличаване на производствените разходи и следователно до неблагоприятно конкурентно положение. Друг пример е ситуация, при която една от страните разполага със система за контрол на субсидиите, която системно не е в състояние да предотврати приемането на нарушаващи търговията субсидии, които предоставят конкурентно предимство на тази страна.

В такива случаи една от страните може да приеме мерки за възстановяване на баланса за конкурентното предимство на другата страна.

Като разглежда възможността за регулаторни различия във всеки един момент, този механизъм дава възможност за ориентиране към бъдещето на разпоредбите за еднакви условия на конкуренция, за да се поддържа открита и лоялна конкуренция с течение на времето.

Всяка от страните може също така, на редовни интервали от време и ако често или повече от 12 месеца са били предприемани мерки за възстановяване на баланса, да поиска преглед на търговските и други икономически части на споразумението, за да се осигури подходящ баланс между ангажиментите по споразумението на трайна основа. В този случай страните могат да преговарят и да изменят съответните части от споразумението. Всяка търговска или икономическа част от споразумението, включително въздухоплаването, която ще остане в сила или ще бъде предоговорена, ще запази съответните ангажименти за еднакви условия на конкуренция.

Какво точно беше договорено по отношение на субсидиите?

ЕС и Обединеното кралство постигнаха съгласие по два елемента, които гарантират, че нито една от страните не използва нарушаващи търговията субсидии, и по този начин се стреми да предотврати отклоняването на инвестиции и загубата на работни места:

1. Материалноправни норми

1.1 Общи принципи

За отпускането на субсидии е необходимо спазването на определен набор от задължителни принципи. Тези принципи включват:

- принос за постигането на ясно определена цел от обществен интерес (например преход към зелена икономика);
- необходимост от държавна намеса за преодоляване на пазарна неефективност (например осигуряване на училищен автобусен транспорт до отдалечени села);
- целесъобразност или стимулиращ ефект на субсидията (няма друга мярка, която да води до същия резултат);
- пропорционалността на субсидията, като се вземе предвид нейното отрицателно въздействие върху търговията между ЕС и Обединеното кралство.

1.2 Специфични принципи

Общите принципи се допълват от специфични обвързващи принципи, приложими към ключови сектори (напр. въздушен транспорт, енергетика, финансови услуги) или видове помощ (напр. спасяване и реструктуриране на предприятия в затруднено положение, неограничени гаранции, експортни субсидии, услуги от обществен икономически интерес, големи трансгранични проекти).

ЕС и Обединеното кралство също така се споразумяха в съвместна декларация да се позовават на необвързващи принципи относно други специфични субсидии, свързани с научноизследователската и развойната дейност, развитието на необлагодетелстваните райони (т.нар. регионални субсидии) и субсидиите за транспортния сектор (летища, пристанища, автомобилен транспорт). Тези принципи ще ръководят двете страни при прилагането и разработването на техните правила относно субсидиите.

1.3 Прозрачност

ЕС и Обединеното кралство ще публикуват информация на официален уебсайт или публична база данни в срок от 6 месеца от предоставянето на субсидията и в рамките на 1 година за субсидии под формата на данъчни мерки. В Обединеното кралство заинтересованите страни, като например конкурентите, които възнамеряват да подадат молба за преразглеждане от съда на решение за субсидия, също ще имат възможност да поискат допълнителна информация, която да им позволи да оценят прилагането на принципите от страна на предоставящия орган и да решат дали да оспорят такава субсидия в съда.

2. Инструменти за правоприлагане

2.1 Гаранции за надеждно правоприлагане на национално равнище

Споразумението съдържа гаранции за правоприлагане на национално равнище. Те ще гарантират, че спазването на общите принципи може да бъде оспорено от конкурентите и проверявано от съдилищата в ЕС или в Обединеното кралство. Съдилищата ще бъдат оправомощени да разпоредят на бенефициерите да възстановят субсидията, ако съдилищата например установят, че принципите за оценка не са приложени правилно към тази субсидия.

2.2 Ефективно уреждане на спорове

При конфликт по отношение на прилагането на съответните разпоредби относно контрола на субсидиите ЕС и Обединеното кралство могат да се обърнат към хоризонталния механизъм за уреждане на спорове.

Неспазването на арбитражното решение от една от страните може да доведе до санкции, разрешени от арбитражния съд, като например спиране на изпълнението на поетите задължения (водещо например до въвеждането на тарифи или квоти за стоки или други пречки пред достъпа до пазара).

2.3 Едностранни коригиращи мерки:

Всяка от страните има право да предприема едностранни коригиращи мерки (например повторно въвеждане на тарифи или квоти за определени продукти), в случай че другата страна предостави субсидия по начин, който води до значително отрицателно въздействие върху търговията или инвестициите между страните.

Как ще гарантирате, че данъчното облагане не се използва като средство за нарушаване на конкуренцията?

Страните се споразумяха за клауза за добро управление и ангажименти за спазване на стандартите за данъчно облагане относно обмена на данъчна информация, борбата с избягването на данъци и прозрачността в данъчното облагане.

Тези разпоредби се основават на международни стандарти, включително стандартите на ОИСР, свързани с обмена на данъчна информация; правила относно ограничаването на лихвите, контролираните чуждестранни дружества и несъответствията при хибридни образувания и инструменти, както и относно националните стандарти на страната, свързани с публичното отчитане по държави.

В допълнение към това ЕС и Обединеното кралство определиха в отделна съвместна декларация конкретни принципи за противодействие на вредните данъчни режими и потвърдиха съвместно ангажимента си да прилагат тези принципи. Те също така се споразумяха да провеждат годишен диалог относно прилагането от тяхна страна на тези принципи.

Как ще гарантирате запазването на високото равнище на защита в социалната и трудовата сфера в ЕС, както и в областта на опазването на околната среда и климата?

Гражданите в ЕС и Обединеното кралство се възползват от едни от най-високите трудови и социални стандарти, както и от едни от най-твърдите ангажименти в областта на околната среда и климата в света.

Спазването на тези стандарти и правила може да доведе до разходи за предприятията, но тъй като те се следват от икономическите участници в единния пазар на ЕС, не съществува риск от нарушаване на конкуренцията.

Тъй като Обединеното кралство, като съседна трета държава, получава достъп до пазара на ЕС без тарифи или квоти, страните се споразумяха да продължат да поддържат настоящите високи нива на защита, за да се избегнат несправедливи конкурентни предимства от понижаването на

техните равнища на защита.

За тази цел в главите, посветени на трудовите и социалните стандарти, както и на околната среда и климата, беше включен правно обвързващ и подлежащ на изпълнение ангажимент за недопускане на понижаване на равнището на защита, с който се гарантира, че настоящите равнища на защита в ЕС и в Обединеното кралство ще продължат да се спазват. Всяка страна също така се ангажира да полага усилия за увеличаване с времето на своите равнища на защита в тези области.

В кои области ще бъдат гарантирани нивата на защита?

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да поддържат равнища на защита в областите, свързани с трудовите и социалните стандарти, както и с околната среда и климата.

Трудовите и социалните равнища на закрила обхващат следните области:

- основните права на работното място;
- стандартите за здравословни и безопасни условия на труд;
- справедливите условия на труд и трудовите стандарти;
- правата на информация и консултации на равнище предприятие; или
- реструктурирането на предприятията.

Нивата на опазване на околната среда включват следните области:

- емисии от промишлеността;
- емисии в атмосферата и качество на въздуха;
- опазване на природата и на биологичното разнообразие;
- управление на отпадъците;
- защита и опазване на водната среда;
- защита и опазване на морската среда;
- предотвратяване, намаляване и премахване на рисковете за здравето на човека или за околната среда, произтичащи от производството, употребата, разпространението или обезвреждането на химически вещества; или
- управление на въздействието върху околната среда от селскостопанското производство или производството на храни, по-специално чрез използването на антибиотици и обеззаразители.

Равнището на опазване на климата се прилага за:

- емисиите и поглъщанията на парникови газове, обхващащи съответните цели на ЕС и Обединеното кралство за цялата икономика за 2030 г., включително техните системи за ценообразуване на въглеродните емисии; както и
- постепенното премахване на озоноразрушаващите вещества.

Какво предвижда споразумението по отношение на околната среда?

В съответствие с едно търговско споразумение между двете страни с амбициозни политики в областта на околната среда, споразумението съдържа няколко гаранции по отношение на опазването на околната среда, в допълнение към и над изискванията, предвидени в разпоредбите за недопускане на понижаване на равнището на защита, приложими за защитата в областта на околната среда и климата, трудовата и социалната защита. Те включват:

- разпознаване на споделената биосфера;
- обхват на бъдещите цели, които понастоящем са заложили в законите на страните — целите за рециклиране на отпадъците за 2030 г., целите за водите за 2027 г. и таваните за замърсяването на въздуха за 2030 г.;
- пълно включване на основните принципи на околната среда, включително принципа на предпазните мерки, принципа „замърсителят плаща“ и интеграционния принцип;
- пълно включване на принципите на Конвенцията от Орхус с осъвременен текст, включително достъп до правосъдие, достъп до информация и участие на обществеността;

- ефективен механизъм за сътрудничество, предвиден между надзорния орган или органи в Обединеното кралство по отношение на опазването на околната среда, и Комисията;
- признаването на уместността на процедурите за оценка на вероятното въздействие на предложената дейност върху околната среда, като например оценка на въздействието върху околната среда или стратегическа екологична оценка.

Споразумението обхваща ли здравеопазването и санитарното качество на продуктите в селскостопанския и хранително-вкусовия сектор?

Широкият обхват на ангажимента в областта на околната среда ясно се отнася до производството на селскостопански продукти и храни. Освен това в споразумението се посочват две от най-важните области за еднакви условия на конкуренция по отношение на селското стопанство и производството на храни, а именно употребата на антибиотици и обеззаразители.

Защо няма ангажимент независим орган да налагане недопускане на понижаване на равнището на защита в областта на околната среда?

Споразумението предвижда сътрудничество между Комисията и съответните органи на Обединеното кралство за запазване на еднакви условия на конкуренция в областта на околната среда. Отбелязваме, че Обединеното кралство възнамерява, като част от националното си законодателство, да създаде независим орган или органи, които да се стремят да осигурят недопускане на понижаване на равнището на защита, например службата за опазване на околната среда и подобни децентрализирани органи.

Какво беше договорено по отношение на изменението на климата?

Със споразумението се установява амбициозна рамка за сътрудничество в борбата с изменението на климата.

Съгласно споразумението двете страни се договарят, че борбата с изменението на климата, и по-специално Парижко споразумение от 2015 г. относно изменението на климата, представлява съществен елемент от тяхното партньорство. Всяко нарушение на този съществен елемент от една от страните дава на другата страна правото да прекрати или спре действието на цялото споразумение или на части от него. Борбата с изменението на климата за първи път е поставена наравно с други съществени елементи, а именно демокрацията, правата на човека и принципите на правовата държава и неразпространението на оръжия за масово унищожение.

ЕС и Обединеното кралство също потвърждават отново амбицията си за постигане на неутралност по отношение на климата в цялата икономика до 2050 г.

В споразумението е включен принцип на недопускане на понижаване на равнището на защита, включително ценообразуването на въглеродните емисии, с който се гарантира, че настоящото равнище на опазване на климата в ЕС и в Обединеното кралство ще продължи да се поддържа. Това означава, че двете страни са се споразумели да гарантират, че като минимум равнището на опазване на климата, което е в сила в края на преходния период, ще бъде гарантирано и в бъдеще. Освен това всяка страна се ангажира също така да се стреми към повишаване на своите равнища на защита с течение на времето.

Двете страни също така се споразумяха в дела за въздухоплаването да не освобождават самолетното гориво от данъчно облагане.

Как стои въпросът с ценообразуването на въглеродните емисии?

Обединеното кралство се ангажира също така да въведе система за ценообразуване на въглеродните емисии, считано от 1 януари 2021 г. ЕС и Обединеното кралство се ангажираха да гарантират, че техните системи за ценообразуване на въглеродните емисии обхващат емисиите на парникови газове от производството на електроенергия, производството на топлинна енергия, промишлеността и въздухоплаването.

Ще продължи ли Обединеното кралство да участва в схемата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ)?

Обединеното кралство вече няма да участва в схемата на ЕС за търговия с емисии, но страните ще обърнат сериозно внимание на свързването на съответните си системи за ценообразуване на въглеродните емисии по начин, който запазва целостта на тези системи и предвижда възможност за повишаване на тяхната ефективност. Това ще бъде предмет на споразумение, което ще бъде договорено отделно в бъдеще.

Защо няма отделна глава относно борбата с изменението на климата?

Изменението на климата представлява екзистенциална заплаха за човечеството и двете страни са поели твърд ангажимент за засилване на глобалния отговор на тази заплаха.

Тези цели са включени в главата за околната среда и климата със специални ангажименти във връзка с изменението на климата и ценообразуването на въглеродните емисии.

По какъв начин споразумението допринася за търговията и устойчивото развитие?

ЕС и Обединеното кралство признаха в споразумението, че двустранната им търговия и инвестиции трябва да се осъществяват по начин, който благоприятства устойчивото развитие.

За тази цел ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да насърчават изпълнението на Програмата на ООН до 2030 г. и целите на ООН за устойчиво развитие и да се придържат към прилагането на съответните международно договорени принципи, правила и споразумения, като:

- конвенциите на Международната организация на труда (МОТ) и Европейската социална харта на Съвета на Европа, ратифицирани от ЕС и Обединеното кралство;
- Многостранни споразумения в областта на околната среда, включително многостранни инициативи, свързани със смекчаването на последиците от изменението на климата, като например
- Рамковите конвенции на ООН по изменение на климата и Парижкото споразумение от 2015 г.;
- Борба с незаконната търговия с екземпляри от дивата флора и фауна, незаконната сеч и незаконния, недеklarиран и нерегулиран (ННН) риболов и свързаната с нея търговия.

В допълнение към това ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да насърчават търговията и инвестициите в екологосъобразни стоки, да си сътрудничат двустранно и на международно равнище по програмата за устойчивост и да насърчават отговорни бизнес практики.

Има ли ЕС разпоредби за еднакви условия на конкуренция в което и да е друго споразумение за свободна търговия?

Всяко споразумение за свободна търговия (ССТ) е различно, тъй като отчита конкретните обстоятелства на обмена на ЕС с въпросната трета държава.

Споразумението с Обединеното кралство е единствено по рода си, тъй като е споразумение с предишна държава членка. Понастоящем Обединеното кралство споделя същите високи стандарти като ЕС в много регулаторни области. Освен това двете страни започват от единствени по рода си равнище и интензивност на търговията и инвестициите, произтичащи от тяхната икономическа интеграция, както и от висока степен на взаимосвързаност и географска близост. След като споразумението влезе в сила, Обединеното кралство ще стане най-големият партньор на ЕС по ССТ в Европа и в света.

Освен това в споразумението се предвижда високо равнище на достъп до пазара, включително безпрецедентна нулева митническа ставка, икономическо партньорство с нулеви квоти за всички стоки. Този вид достъп до единния пазар на ЕС изисква ясни и надеждни правила, за да се гарантира лоялна и открита конкуренция, включително ефективен механизъм за разрешаване на спорове и едностранни мерки. Откритата и лоялна конкуренция ще бъде от полза за потребителите и предприятията в ЕС и Обединеното кралство.

ТРАНСПОРТ

Транспортът е основен двигател на икономическите ползи в отношенията между ЕС и

Обединеното кралство. Всяка година между ЕС и Обединеното кралство се превозват около 210 милиона пътници и 230 милиона тона товари чрез въздушен, морски, автомобилен и железопътен транспорт.

Какво се променя на 1 януари 2021 г.?

Докато Обединеното кралство беше държава — членка на ЕС, и участваше в единния пазар на ЕС и митническия съюз, операторите на транспортни услуги можеха да работят свободно между и в рамките на единния пазар въз основа на един-единствен лиценз или разрешение и без да бъдат неоправдано възпрепятствани от гранични проверки и контрол.

Считано от 1 януари 2021 г. Обединеното кралство вече няма да бъде част от единния пазар и от митническия съюз на ЕС, нито в системата на Съюза в областта на ДДС и акцизите. Следователно то вече няма да се ползва от принципа на свободно движение на стоки и хора. Това беше решението на Обединеното кралство.

Тъй като Обединеното кралство вече няма да бъде част от единния пазар, всички транспортни предприятия, извършващи операции между ЕС и Обединеното кралство, ще трябва да гарантират съответствие с изискванията за сертифициране съответно на ЕС и на Обединеното кралство.

Освен това Обединеното кралство вече няма да бъде член на Агенцията за авиационна безопасност на Европейския съюз (ЕААБ) и ще трябва да изгради свой собствен капацитет за целите на авиационната безопасност.

Така също транспортните оператори ще бъдат засегнати от промени във формалностите, които се изискват при преминаването на границата между Обединеното кралство и ЕС.

Какво обхваща проектът на Споразумението за търговия и сътрудничество?

Споразумението обхваща реда и условията, съгласно които въздушните превозвачи от ЕС и Обединеното кралство, автомобилните превозвачи на товари и операторите на пътнически автобусен транспорт, както и операторите в областта на морския транспорт ще могат да извършват услуги между ЕС и Обединеното кралство, считано от 1 януари 2021 г. В него също така се определят редът и условията за сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство в областта на авиационната безопасност.

Важно е да се отбележи, че споразумението включва и разпоредби, с които да се гарантира, че конкуренцията между операторите от ЕС и Обединеното кралство се осъществява при еднакви условия на конкуренция, като се гарантират високи равнища на безопасност на транспорта, права на работниците и пътниците и опазване на околната среда.

ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ

Въздушните превозвачи ще продължат ли да имат същите права да извършват полети между и в рамките на ЕС и Обединеното кралство?

Считано от 1 януари 2021 г. Обединеното кралство вече няма да участва в напълно либерализирания авиационен пазар на ЕС и авиокомпаниите от Обединеното кралство вече няма да се считат за превозвачи от ЕС.

В резултат на това авиокомпаниите от Обединеното кралство вече не могат да се ползват със същото равнище на права на въздушно движение във въздушното пространство на ЕС.

За да се осигури свързаност между летищата в ЕС и Обединеното кралство за пътници, стоки и поща, в споразумението се определят нови ред и условия за достъп до пазара, както и договорености за сътрудничество в областта на авиационната безопасност, сигурността и управлението на въздушното движение.

Превозвачите от Обединеното кралство ще могат да прелитат над територията на ЕС без кацане; да извършват технически кацания на територията на ЕС за цели, различни от трафика, и да превозват пътници и/или товари по всички маршрути между дадена точка в Обединеното кралство и точка в ЕС (т.нар. 3^{-та} и 4^{-та} свобода).

Превозвачите от Обединеното кралство обаче вече няма да могат да превозват пътници или товари между две точки в ЕС, нито да извършват последващи превози между Обединеното

кралство и две други държави членки (напр. Манчестър — Мюнхен — Варшава). Те също така няма да имат право да превозват пътници между Обединеното кралство, държава членка и трета държава (така наречената „5^{-а} свобода“, напр. Лондон—Амстердам—Банкок).

Споразумението все пак позволява на държавите членки и Обединеното кралство да обменят двустранно такива права на 5^{-ата} свобода само за изцяло товарни превози извън ЕС (напр. Париж—Лондон—Ню Йорк).

Какви условия ще трябва да изпълнят въздушните превозвачи, за да се възползват от споразумението?

Въздушните превозвачи от Обединеното кралство, които желаят да летят съгласно настоящото споразумение, ще трябва да спазват определени условия, като например да притежават валиден лиценз от компетентните органи на Обединеното кралство, да имат основно място на стопанска дейност в Обединеното кралство и да бъдат мажоритарна собственост и под контрола на Обединеното кралство. Превозвачите от Обединеното кралство, които в края на преходния период са мажоритарна собственост и под контрола на Обединеното кралство/ЕИП и/или Швейцария, също могат да продължат да извършват дейност.

Превозвачите от ЕС ще трябва да спазват сходни условия по отношение на лицензите и основното място на дейност и да продължат да спазват изискванията на ЕС за мажоритарно участие и контрол от страна на ЕС/ЕИП/Швейцария.

Сертификатите за авиационна безопасност на Обединеното кралство ще останат ли валидни?

Считано от 1 януари 2021 г. Обединеното кралство вече няма да прилага регулаторната рамка на ЕС за авиационна безопасност и вече няма да участва в Агенцията за авиационна безопасност на Европейския съюз (ЕААБ).

Споразумението определя нови договорености за признаване на бъдещи сертификати за проекти и околна среда, както и за надзор върху производствените организации, за да се улесни използването на части, произведени на територията на другата страна.

Въпреки че това не премахва дублирането и допълнителната административна тежест, то ще улесни търговията с въздухоплавателни продукти.

Споразумението също така гарантира, че съществуващите сертификати за проекти, издадени съгласно правилата на ЕС преди 1 януари 2021 г., остават валидни, така че обхванатите от тях продукти и проекти могат да продължат да се използват.

Какво се случва с организации, пилоти, механици, проверяващи, инструктори и др. от Обединеното кралство...?

Много притежатели на свидетелства и сертификати от Обединеното кралство, включително пилоти, механици, проверяващи, инструктори и др., които желаят да продължат дейността си в ЕС, успяха да получат сертификати от държава — членка на ЕС, преди края на преходния период. Освен това организациите от Обединеното кралство, които понастоящем са сертифицирани от компетентните органи на Обединеното кралство и които желаят да продължат дейността си в ЕС, са имали възможност да кандидатстват пред ЕААБ за сертификат за дейност като организация от трета държава.

Хиляди заявления са подадени в държави — членки на ЕС, например за прехвърляне на свидетелства за правоспособност на пилоти, както и в ЕААБ за сертификати, позволяващи на дружества от Обединеното кралство в области като техническо обслужване на въздухоплавателни средства или обучение на пилоти да действат като организации от трети държави под надзора на ЕААБ и съгласно правилата на ЕС.

За повече подробности заинтересованите страни следва да се запознаят със съответните „известия за готовност“ на Комисията [\[5\]](#) или да се позоват на уебсайта на ЕААБ за технически въпроси [\[6\]](#).

Споразумението съдържа ли специални разпоредби за гарантиране на лоялна конкуренция между въздушните превозвачи?

Споразумението ще гарантира, че авиокомпаниите от двете страни се конкурират при равни условия. По отношение на въздухоплаването ще се прилагат не само хоризонталните разпоредби за еднакви условия на конкуренция, включително тези по социални и екологични въпроси. Споразумението обаче включва и специални разпоредби по въпроси, свързани със стопанската дейност, като наземното обслужване и слотовете (недискриминация и ефективен достъп), наред с разпоредби за защита на правата на пътниците.

Освен това споразумението гарантира, че никоя от страните не може да забрани данъчното облагане на горивата, доставяни на въздухоплавателни средства, на дискриминационна основа, тъй като това би било в противоречие с осигуряването на еднакви условия на конкуренция и постигането на целите за неутралност по отношение на климата.

Правата на пътниците в ЕС ще бъдат ли защитени по същия начин?

Считано от 1 януари 2021 г., нивото на защита на пътниците, пътуващи между ЕС и Обединеното кралство, ще бъдат засегнати, тъй като Обединеното кралство ще бъде трета държава.

Това означава, че правата на пътниците от ЕС, използващи въздушен транспорт, ще продължат да се прилагат за полети, извършвани от Обединеното кралство до ЕС от авиокомпания от ЕС, или за полети, извършвани от ЕС до Обединеното кралство, независимо дали се извършват от авиокомпания от ЕС или от авиокомпания от Обединеното кралство. Те обаче няма да се прилагат за полети, от Обединеното кралство до ЕС, извършвани от Обединеното кралство.

Въпреки това в споразумението се предвижда, че и двете страни ще гарантират, че са въведени ефективни мерки за защита на достъпа до информация за пътниците, пътниците с увреждания и с намалена подвижност, възстановяването на разходи и обезщетенията, както и ефикасното разглеждане на жалбите.

АВТОМОБИЛЕН ТРАНСПОРТ

Ще имат ли автомобилните превозвачи същите права да извършват дейност между и в рамките на ЕС и Обединеното кралство?

Считано от 1 януари 2021 г., предприятията от Обединеното кралство вече няма да притежават лиценз на ЕС и няма да могат да извършват транспортни услуги в рамките на Съюза като част от единния пазар.

В проекта на Споразумение за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство се предвижда безквотен достъп от точка до точка за операторите, превозващи товари по шосе между ЕС и Обединеното кралство. Това означава, че камионите от Обединеното кралство ще могат да достигнат до ЕС и да се върнат от ЕС, включително когато не са натоварени. Същите права се предоставят на превозвачите от ЕС, пътуващи от всяка точка в ЕС до Обединеното кралство и обратно — от Обединеното кралство до всяка точка в ЕС.

Без споразумението само много малък брой оператори, притежаващи лицензи от Европейската конференция на министрите на транспорта (ЕСМТ), биха могли да осъществяват такива пътувания.

Камионите от Обединеното кралство и ЕС също ще могат да извършват до две допълнителни операции на територията на другата страна, след като преминат границата.

Това ще позволи на превозвачите от ЕС, които превозват товар до Обединеното кралство, да извършват два каботажни превоза в Обединеното кралство, като по този начин ще се ограничи рискът да се наложи да пътуват обратно до ЕС без товар.

За превозвачите от Обединеното кралство тези допълнителни операции могат да се състоят от два трансгранични превоза (т.е. транспортни операции между две държави членки) или един трансгранични превоз и един каботажен превоз (т.е. транспортна операция в рамките на две точки на една и съща държава членка). По отношение на Ирландия са предвидени специални разпоредби, тъй като северноирландските превозвачи ще могат да извършват два каботажни превоза в Ирландия.

Споразумението предвижда също така пълни права на транзит през териториите на другата страна (за достигане до трети държави или други части от тяхната територия).

Проектът на Споразумението за търговия и сътрудничество съдържа ли специални разпоредби относно пътната безопасност и лоялната конкуренция между превозвачите?

Да. Всички превозвачи, водачи и превозни средства, участващи в трансгранични пътувания, ще бъдат обвързани с общи високи стандарти, определени в споразумението, които са специфични за сектора на автомобилните превози на товари. Те включват по-специално условията на труд на водачите, тяхното ниво на квалификация, техническите изисквания за превозните средства и минималните условия за придобиване на свидетелство от страна на превозвачите. Тези условия са от съществено значение за гарантиране на лоялна конкуренция, добри условия на труд за водачите и високо равнище на пътна безопасност. Освен това разпоредбите за лоялна конкуренция и социалните разпоредби, които се прилагат за цялото споразумение, ще се прилагат и за сектора на автомобилните превози на товари.

Има ли специални разпоредби, гарантиращи, че автомобилният превоз на стоки между Ирландия и останалата част от ЕС може да продължи?

Споразумението предвижда пълни права на транзит. Това означава, че операторите от ЕС могат да преминават от Ирландия през Великобритания, за да достигнат до ЕС или други трети държави (т.нар. „сухоземен мост“). По подобен начин операторите от Обединеното кралство могат да преминават транзитно през територията на ЕС, за да достигнат до други части на Обединеното кралство (напр. Северна Ирландия) или трети държави. Тези разпоредби ще позволят поддържането на логистичните връзки между Ирландия и останалата част от ЕС през Обединеното кралство. Ирландските предприятия ще могат да продължат да използват тези търговски маршрути, освен ако решат да използват директни маршрути до останалата част на ЕС по море или по въздух. Операторите, установени в Ирландия и Северна Ирландия, също така ще могат да извършват два каботажни превоза на територията на другата страна.

Автобусните услуги между ЕС и Обединеното кралство ще функционират ли както преди?

Проектът на Споразумението между ЕС и Обединеното кралство ще позволи редовните международни автобусни линии да продължат да свързват ЕС и Обединеното кралство. Неговите разпоредби отразяват тези на Протокола за редовни и специализирани редовни превози към многостранната спогодба Интербус, който се очаква да влезе в сила през 2021 г. Когато протоколът влезе в сила, еквивалентните разпоредби на споразумението вече няма да се прилагат.

Случайните международни превози ще бъдат обхванати от многостранното споразумение Интербус от 2002 г.. Понастоящем страни по споразумението са ЕС и седем държави извън Съюза. Обединеното кралство ще се присъедини към това споразумение на 1 януари 2021 г.

Споразумението включва специални разпоредби за остров Ирландия, където редовните и случайните автобусни превози, свързващи Ирландия и Северна Ирландия, ще могат да продължат да се извършват по същия начин както преди.

ДРУГИ ТЕМИ В ОБЛАСТТА НА ТРАНСПОРТА

–

В проекта на споразумението какво е предвидено по отношение на железопътните услуги през тунела под Ламанша?

В Споразумението за търговия и сътрудничество не са включени специални разпоредби относно железопътните услуги.

Трансграничните железопътни превози ще могат да продължат да се осъществяват след 1 януари 2021 г., при условие че железопътните предприятия от ЕС и Обединеното кралство притежават лицензи, валидни съгласно правото на ЕС за тези части от превозите, които се извършват в рамките на ЕС. Предприятията трябва също така да спазват правните изисквания, приложими в Европейския съюз, напр. по отношение на сертификатите за безопасност, разрешенията за подвижния състав и свидетелствата за персонала (машинисти)^[7]. Те ще трябва да притежават валидни лицензи от Обединеното кралство и да спазват изискванията на Обединеното кралство относно дейностите на неговата територия.

В проекта на Споразумението за търговия и сътрудничество какво е предвидено по отношение на морския транспорт?

Разпоредбите относно международните морски услуги са в съответствие с други споразумения за свободна търговия на ЕС и гарантират отворен и реципрочен достъп до международните пазари за морски транспорт на другата страна (напр. достъп до пристанища, достъп до пристанищни услуги, като пилотаж, преместване на контейнери и др.). Националните морски каботажни превози обаче ще бъдат изключени.

КООРДИНАЦИЯ В ОБЛАСТТА НА СОЦИАЛНАТА СИГУРНОСТ И ВИЗИ ЗА КРАТКОСРОЧНИ ПОСЕЩЕНИЯ

Какво се променя на 1 януари 2021 г.?

С напускането си на ЕС Обединеното кралство реши да сложи край на свободното движение на хора между ЕС и Обединеното кралство, считано от 1 януари 2021 г.

Всички движения след 1 януари 2021 г. ще подлежат на действащото законодателство на ЕС и Обединеното кралство в областта на имиграцията, приложимо за всички граждани на трети държави.

Хората, които са или са били в трансгранична ситуация между ЕС и Обединеното кралство преди 1 януари 2021 г., попадат в обхвата на [Споразумението за оттегляне](#), с което им се предоставя право да останат, гарантира се недискриминация и се защитават социалноосигурителните им права.

Какво обхваща проектът на Споразумението за търговия и сътрудничество?

Обединеното кралство отказа да включи в споразумението глава относно мобилността или каквато и да е разпоредба за улесняване на краткосрочните посещения или дългосрочните престои. Единственото изключение се отнася до временното движение на физически лица със стопанска цел, или по режим 4, определен в главата относно търговията с услуги в този документ. В резултат на това споразумението не обхваща правото на влизане (със или без виза), работа, пребиваване или престой на граждани на ЕС в Обединеното кралство или на граждани на Обединеното кралство в ЕС.

Същевременно споразумението съдържа редица мерки за координация на социалната сигурност, насочени към защита на правата на гражданите на ЕС, които временно пребивават, работят или се преместват в Обединеното кралство, както и на гражданите на Обединеното кралство, които временно пребивават, работят или се преместват в ЕС, след 1 януари 2021 г.

Означава ли това, че ще са необходими визи за всички пътувания между ЕС и Обединеното кралство?

Не. ЕС вече беше взел решение да разреши на гражданите на Обединеното кралство краткосрочни безвизови посещения с продължителност до 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период, считано от 1 януари 2021 г. Обединеното кралство също разреши безвизови краткосрочни посещения за гражданите на ЕС.

Решението на ЕС е взето при условие, че Обединеното кралство продължи да осигурява еднакъв безвизов режим за краткосрочни посещения за гражданите на ЕС от *всички* държави от Съюза без дискриминация между гражданите отделните държави от Съюза.

Ако Обединеното кралство въведе изискване за виза за гражданите на поне една държава членка, механизмът за реципрочност на ЕС (член 7 от Регламент (ЕС) 2018/1806) ще бъде приложен незабавно. Това означава, че постепенно ще се предприемат поредица мерки, които биха могли да доведат до временно преустановяване на безвизовия статут на Обединеното кралство, в случай че след консултации Обединеното кралство не премахне изискването за виза.

Може ли Обединеното кралство да дискриминира гражданите на ЕС в контекста на краткосрочните пътувания или социалната сигурност?

Въпреки че ЕС и Обединеното кралство са свободни да определят своите визови политики, Обединеното кралство трябва да третира еднакво всички граждани на държави от ЕС. То не може да премахне визите за краткосрочно пътуване за гражданите на някои държави членки, като в същото време изключи други.

Този принцип за недопускане на дискриминация между гражданите на ЕС се прилага и в други области на споразумението, които са пряко свързани с гражданите, например по отношение на временния престой със стопанска цел, координацията в областта на социалната сигурност или участието в програми на Съюза.

Как стои въпросът с дългосрочния престой?

Гражданите на Обединеното кралство, които възнамеряват да останат в държава от ЕС повече от 90 дни с каквато и да е цел (напр. работа, научни изследвания, образование, обучение), ще могат да направят това при условията за влизане и престой на граждани на трети държави, определени съгласно правото на ЕС и националното законодателство на държавите членки.

Гражданите на ЕС, които възнамеряват да се преместят в Обединеното кралство, ще трябва да спазват приложимите условия относно имиграцията, определени от правителството на Обединеното кралство.

Кой е обхванат от разпоредбите за координация в областта на социалната сигурност?

Считано от 1 януари 2021 г., споразумението обхваща гражданите на ЕС, гражданите на Обединеното кралство и на трети държави, лицата без гражданство и бежанците в трансгранична ситуация, които пребивават законно в ЕС или Обединеното кралство и чието положение не се ограничава до една-единствена държава от гледна точка на социалната сигурност. То също така обхваща членовете на техните семейства и преживелите ги лица.

Какво точно ще бъде обхванато от координацията на системите за социална сигурност?

Споразумението гарантира координирането на социалноосигурителните обезщетения. То също така гарантира, че във всеки един момент за дадено лице се прилага само един набор от правила. По този начин ще се избегне рискът такова лице да плаща двойни социалноосигурителни вноски или в даден момент за него да не се прилага ничие законодателство и така да остане без социална закрила.

С проекта на споразумение се осигурява широка защита на гражданите на ЕС и Обединеното кралство. По-голямата част от социалноосигурителните обезщетения ще бъдат координирани и защитени от ЕС и Обединеното кралство, така че гражданите да запазят правата си, например ако:

- са или ще бъдат в трансгранична ситуация и работят или ще работят в повече от една държава, като една от тях е Обединеното кралство, считано от 1 януари 2021 г.;
- пребивават в една от страните по споразумението и работят в друга;
- преместват местожителството си в другата страна; или
- пътуват между ЕС и Обединеното кралство с цел временен престой.

По-конкретно, такова лице няма да загуби правото си на пенсия за старост и наследствена пенсия, помощи при смърт, предпензионни обезщетения или обезщетения за майчинство/бащинство, свързани с раждането на дете в другата страна.

В областта на трудовите злоупотреки също ще има координация, така че лице, работещо извън държавата, в която се осигурява, да може да бъде лекувано в държавата на местоработата, където е настъпила злоупотуката. Ако се преместят в другата страна, те могат да продължат да получават паричните си обезщетения там.

Какво няма да бъде обхванато?

Споразумението предвижда равно третиране на гражданите на ЕС спрямо гражданите на Обединеното кралство и обратно за целите на социалноосигурителните вноски и обезщетения.

Същевременно има някои изключения. Например някои обезщетения не са включени в

споразумението и това означава, че достъпът до такива обезщетения ще бъде уреден в националното законодателство, т.е. държавите могат да решат да третират по различен начин съответните лица.

Сред тези обезщетения са семейните обезщетения, обезщетенията за дългосрочни грижи, специалните обезщетения, независещи от вноски, и обезщетенията за услуги по асистирана репродукция.

Какво се случва с периодите на работа както в ЕС, така и в Обединеното кралство, когато става въпрос за обезщетения?

Дадено лице няма да загуби периодите на работа в ЕС и в Обединеното кралство. Те ще бъдат взети предвид при определянето и изчисляването на неговите обезщетения (напр. обезщетения за безработица, пенсия за старост и наследствена пенсия).

Периодите на работа в Обединеното кралство и в ЕС ще бъдат взети под внимание и при определяне на правото на дадено лице на обезщетения за инвалидност.

Какви разпоредби са предвидени относно здравното обслужване?

Здравното обслужване е включено в обхвата на споразумението и по принцип настоящите разпоредби ще продължат да се прилагат.

Например гражданин на ЕС, който пребивава временно в Обединеното кралство (турист, студент или бизнесмен), ще може да ползва необходими здравни услуги (например при спешни случаи) въз основа на Европейската здравноосигурителна карта.

В националното законодателство за имиграцията обаче може да са предвидени допълнителни изисквания при по-дълги престои. По-специално, понастоящем Обединеното кралство изисква от гражданите на трети държави заплащане на допълнителна такса за здравно обслужване като условие за издаване на входна виза за престой, по-дълъг от 6 месеца. Гражданите на ЕС също ще трябва да заплащат тази такса, но тя ще бъде възстановявана на студентите и на лицата, които продължават да се осигуряват в своята държава членка (притежателите на преносим документ S1, както е обяснено по-долу).

Пенсионерите ще продължат да имат право на здравно обслужване в държавата, в която пребивават, от името на държавата, която изплаща пенсията им, ако се преместят в Обединеното кралство или в ЕС. Същото се отнася и за пограничните работници, които работят в една от страните по споразумението и пребивават в другата. Въпреки че може да има допълнителни изисквания съгласно националното законодателство за имиграцията, споразумението гарантира, че държавата на осигуряване възстановява разходите на държавата на пребиваване, така че в крайна сметка се прилагат същите разпоредби като понастоящем.

А командированите работници?

Командирането на работници е част от свободното движение на услуги в рамките на ЕС и подлежи на определени условия. Споразумението не включва правила за командирането на работници от Обединеното кралство в ЕС или обратно. Това означава, че например работник, изпратен от Обединеното кралство да работи в ЕС, ще трябва да плаща социалноосигурителни вноски в съответната държава от ЕС и за него ще се прилага законодателството на тази държава.

Същевременно в тази област като преходна разпоредба бе договорено, че държавите членки могат да поискат, след като уведомят Комисията, да продължат да прилагат системата на командиране в сегашния ѝ вид за период до 15 години. Държавите членки могат да прекратят използването на системата на командиране по-рано.

През този период командированите работници ще плащат социалноосигурителните си вноски там, откъдето са командировани (т.е. Обединеното кралство в посочения пример).

РИБАРСТВО

–

Икономическата стойност на рибарството във водите на Обединеното кралство за корабите на ЕС възлиза на 637 милиона евро[8].

Това представлява средно 12 % от стойността на целия общ улов на държавите членки, като процентът варира значително между отделните държави — от по-малко от 1 % за Испания до 33 % за Дания, 38 % за Ирландия и 43 % за Белгия.

От друга страна, стойността на улова на Обединеното кралство в изключителната икономическа зона на ЕС-27 е 110 милиона евро (10% от неговия общ улов), въпреки че достъпът до водите на ЕС в Ламанша е от голямо значение за някои рибарски общности в Обединеното кралство.

Освен това Обединеното кралство изнася голям дял (над 2/3) от своите продукти от риболов за пазара на ЕС, докато повечето продукти, консумирани в Обединеното кралство, се доставят от търговски партньори извън ЕС (Исландия, Норвегия) или от преработвателни предприятия в ЕС (Германия, Полша).

Какви са последиците от излизането на Обединеното кралство от ЕС?

От 1 януари 2021 г. Обединеното кралство прекратява участието си в общата политика в областта на рибарството — съвместната правна рамка на ЕС, осигуряваща равен достъп до водите на ЕС за държавите членки, както и стабилни договорености за разпределяне на квоти и устойчиво управление на ресурсите.

По този начин Обединеното кралство става независима крайбрежна държава. Това води до промяна на управлението на риболовните дейности в североизточната част на Атлантическия океан и в Северно море. Съгласно международното право ЕС и Обединеното кралство ще отговарят за съвместното управление на приблизително 100 общи рибни запаса. Това е безпрецедентно предизвикателство по отношение на международното сътрудничество при управлението на рибарството.

Водите на Обединеното кралство (т.е. териториалното море до 12 морски мили и прилежащата изключителна икономическа зона до 200 морски мили) вече няма да бъдат част от водите на ЕС. При липса на съответни разпоредби всяка от страните вече няма да има гарантиран достъп до водите на другата.

Какво обхваща проектът на Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство?

В споразумението се определят нови разпоредби за съвместно и устойчиво управление на около сто общи рибни запаса във водите на ЕС и Обединеното кралство, при пълно зачитане на правата и задълженията на всяка от страните като независими крайбрежни държави и въз основа на най-добрите налични научни становища.

То включва нови разпоредби за реципрочния достъп до водите в изключителната икономическа зона и в морската зона от 6—12 мили, както и нови стабилни договорености за разпределяне на квотите.

—

Риболовните общности в ЕС ще имат ли същия достъп до водите на Обединеното кралство?

Съгласно споразумението ще има постепенно въвеждане на всички промени по отношение на квотите и разпоредбите относно достъпа до водите. След период на стабилност от 5,5 години, през който настоящите правила за реципрочен достъп ще останат в сила, в споразумението се предвиждат годишни консултации за установяване на равнището и условията на реципрочен достъп до изключителните икономически зони и териториалните води на всяка от страните.

Ще има постепенни промени в квотите за общия допустим улов (ОДУ) за общите запаси, които включват и запаси, управлявани на тристранна (например с Норвегия) или многостранна основа. При тези промени ще се вземе предвид необходимостта от осигуряване на устойчиво управление на морските ресурси и от запазване на дейностите и поминъка на риболовните общности, зависими от тези води и ресурси.

Те ще имат ли достъп до същите нива на квоти?

Споразумението предвижда постепенна промяна на договореностите за разпределяне на квотите. Договореното намаляване на квотите на ЕС отчита необходимостта от гарантиране на справедливо споделяне на тежестта между засегнатите държави членки и от запазване на

поминъка на риболовните общности, зависими от тези води и ресурси.

Договорените квоти са посочени в приложенията към споразумението, като по този начин се осигурява дългосрочна яснота.

Защо страните по споразумението се нуждаят от ежегодни консултации?

ЕС и Обединеното кралство ще провеждат годишни консултации, за да определят съвместно общия допустим улов (ОДУ) за всеки запас — т.е. максималните количества от даден запас (или запаси), отговарящ на конкретно описание, които могат да бъдат уловени за даден период. Това ще се прави, като се вземат предвид научните становища относно нуждите от опазване на запаса, както и съответните социално-икономически фактори. След това ОДУ ще бъде разпределян между страните в съответствие с квотите, определени в споразумението. Ако страните не постигнат съгласие относно ОДУ, ще бъде определен временен ОДУ, съответстващ на равнището, препоръчано от Международния съвет за изследване на морето (ICES), докато бъде постигнато споразумение.

Ще се предоставя достъп до водите на другата страна, за да се използват наличните възможности за риболов. След период на приспособяване, през който настоящият пълен достъп остава в сила, равнищата и условията за реципрочен достъп до водите ще се определят чрез ежегодни консултации.

Какво се случва, ако една от страните реши да откаже или да отнеме достъп?

След периода на приспособяване, ако една от страните отнеме достъпа на другата страна поради липса на споразумение относно общия допустим улов, другата страна може да приложи компенсаторни мерки, включително спиране на действието на тарифни отстъпки за рибни продукти или на достъпа, частично или цялостно, до своите води. Тези компенсаторни мерки ще са пропорционални на икономическите и обществените трудности, дължащи се на отнемането на достъпа.

Всяка от страните може също така да предприеме мерки, например за спиране на действието на части от споразумението, съгласно общата предпазна клауза на споразумението, в случай че отказът на достъп до води създава сериозни икономически или социални затруднения за риболовните дейности и за общностите, които зависят от тях.

Обхваща ли споразумението подчинените на Британската корона територии (Джърси, Гърнзи, остров Ман)?

Подчинените на Британската корона територии не са част от Обединеното кралство, но се представляват от него на международно равнище. Те подлежат на специфични правила в споразумението, гарантиращи правата на корабите, които понастоящем извършват риболов в тези води.

СИГУРНОСТ, ПРАВОПРИЛАГАНЕ И СЪДЕБНО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ ВЪПРОСИ

–

Гарантирането на безопасността и сигурността на гражданите на ЕС и гражданите на Обединеното кралство по отношение на общи и променящи се заплахи, като трансграничната престъпност, киберпрестъпността и тероризма, продължава да е общ приоритет на ЕС и Обединеното кралство.

Това изисква ефективно и бързо сътрудничество, обмен и анализ на данни.

Същевременно тясното и всеобхватно полицейско и съдебно сътрудничество с всяка трета държава трябва да бъде придружено от надеждни и трайни гаранции за защита на правата на човека и основните свободи, включително защита на данните.

При всички съответни разпоредби е взет предвид статутът на Обединеното кралство като трета държава извън Шенгенското пространство.

Какво се променя на 1 януари 2021 г.?

През годините ЕС изгради всеобхватна правна рамка за бързо и структурирано трансгранично сътрудничество между държавите от Съюза, за да се ограничи пространството за действие на престъпниците и терористите и да се осигури провеждането на бързи и ефективни разследвания и наказателни преследвания.

Изборът на Обединеното кралство да напусне ЕС и да бъде трета държава извън Шенгенското пространство на практика означава, че то напуска и пространството на свобода, сигурност и правосъдие на ЕС. Поради това тази правна рамка ще престане да се прилага за Обединеното кралство, считано от 1 януари 2021 г.

Без споразумение сътрудничеството между ЕС и Обединеното кралство би се основавало само на механизми за международно сътрудничество (като например Интерпол и съответните конвенции на Съвета на Европа). Обединеното кралство не би могло да се възползва от рамка за сътрудничество с правоприлагащите агенции на ЕС, като например Европол и Евроюст.

Какво обхваща проектът на Споразумението за търговия и сътрудничество?

Споразумението обхваща сътрудничеството в областта на правоприлагането и наказателното правосъдие.

По-специално, ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да създадат нова рамка за правоприлагане и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси, която дава възможност за тясно сътрудничество между националните полицейски и съдебни органи, включително амбициозен режим на екстрадиция, както и за бърз обмен на жизненоважни данни.

Защо ЕС поиска от Обединеното кралство да даде гаранции за основните права и индивидуалните свободи в контекста на полицейското и съдебното сътрудничество? Какво бе договорено?

Споразумението предвижда тесни връзки между ЕС и Обединеното кралство в областта на правоприлагането и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси. То ще обхваща, наред с другото, амбициозни договорености за екстрадиция и обмен на чувствителна информация, която може да окаже въздействие върху живота или правата на хора (напр. да доведе до лишаване от свобода). Тези отношения изискват висока степен на сигурност, че съответните човешки права ще бъдат зачитани, и общо разбиране за начина, по който защитаваме тези права.

За тази цел споразумението задължава ЕС, неговите държави членки и Обединеното кралство да продължат да зачитат демокрацията и върховенството на закона и да защитават и привеждат в действие на национално равнище основни права, като тези, определени в Европейската конвенция за правата на човека, която е референтният текст относно основните права в 47 държави на европейския континент и извън него.

Моите данни ще продължат ли да са защитени по силата на споразумението?

Споразумението включва и ангажимент от страна на ЕС и Обединеното кралство да поддържат високи стандарти за защита на данните. По принцип при предаване на лични данни предаващата страна спазва своите правила за международно предаване на лични данни.

Когато става въпрос за правоприлагане и съдебното сътрудничество, е изключително важно да се спазват високи стандарти за защита на данните. Те трябва да бъдат потвърдени чрез решенията относно адекватното ниво на защита, взети едностранно от всяка от страните. За ЕС това означава решенията, удостоверяващи, че стандартите на Обединеното кралство по същество са равностойни на стандартите на ЕС, определени в Общия регламент на ЕС относно защитата на данните (ОРЗД) и Директивата за правоприлагането, както и че са в съответствие със специфични допълнителни стандарти за защита на данните, произтичащи от становищата на Съда на ЕС.

От март Европейската комисия работи усилено по своите решения за Обединеното кралство относно адекватното ниво на защита. След като бъде удовлетворена от получената информация, Комисията незабавно ще започне процеса на приемане. Приемането на всяко решение относно адекватното ниво на защита изисква становище от Европейския комитет по защита на данните и зелена светлина от държавите членки (като част от процедура на комитет).

Това означава, че ще има промеждутък от време между евентуалното влизане в сила на

споразумението и приемането на решенията относно адекватното ниво на защита. Затова бе намерено преходно решение и то бе включено в споразумението, за да се гарантира стабилност и непрекъснатост през този преходен период.

Какво ще се случи, ако Обединеното кралство не спазва ангажиментите си по отношение на основните права и защитата на данните?

Освен конкретен механизъм за уреждане на спорове споразумението съдържа разпоредби относно спирането и прекратяването на частта от споразумението, свързана с правоприлагането и съдебното сътрудничество, в случай че вече не са осигурени гаранции за защита на човешките права, основните свободи и личните данни или в случай на сериозно нарушение на задължение по споразумението.

Ще продължи ли обменът на резервационни данни на пътниците (PNR) с цел предотвратяване, разкриване и разследване на тероризъм и други форми на тежка престъпност?

Проектът на споразумението между ЕС и Обединеното кралство включва амбициозни договорености за своевременен, ефективен и ефикасен обмен на резервационни данни на пътниците (PNR) и за защита на данните, предоставяни от въздушните превозвачи от ЕС на Обединеното кралство.

Важно предварително условие за тези договорености е Обединеното кралство да прилага стандарти за защита на данните, които по същество са равностойни на стандартите на ЕС, т.е. Общия регламент относно защитата на данните и директивите за правоприлагането, и да спазва специалните допълнителни стандарти за защита на данните, произтичащи от становището на Съда на Европейския съюз относно споразумението за PNR между ЕС и Канада (становище 1/15).

Ще бъдат ли обменяни данни за ДНК, пръстови отпечатьци и регистрация на превозни средства между Обединеното кралство и ЕС за целите на правоприлагането? (Прюм)

В указанията за водене на преговори се предвижда да бъдат установени договорености за своевременен, ефективен, ефикасен и реципрочен обмен на данни за ДНК, пръстови отпечатьци и регистрация на превозни средства (т.нар. „Прюм данни“ — такива данни никога преди не са били обменяни между ЕС и трета държава извън Шенгенското пространство).

Същевременно по отношение на ДНК и дактилоскопичните данни няма да има пряк достъп в реално време, а само чрез децентрализирана система, която потвърждава наличието на съответствие (наличие/липса на съответствие). В случай на съответствие са необходими допълнителни стъпки за получаване на съответните лични данни в съответствие с приложимото законодателство на държавата, в която се съхраняват тези данни.

Важни предварителни условия за всяка подобна договореност са Обединеното кралство да прилага стандарти за защита на данните, които по същество са равностойни на стандартите, установени в директивата на ЕС за правоприлагането, и да предоставя реципрочен достъп на държавите от ЕС до данни, налични на национално равнище в Обединеното кралство, по начина, по който 27-те държави от ЕС правят това.

Обединеното кралство ще запази ли достъпа си до Шенгенската информационна система (ШИС)?

Шенгенската информационна система (ШИС) е най-широко използваната и най-голямата система за обмен на информация в областта на сигурността и управлението на границите в Европа. Тя дава възможност на компетентните национални органи в Шенгенското пространство, като например полицията и граничната охрана, да въвеждат и проверяват сигнали за лица или вещи.

Обединеното кралство, подобно на останалите трети държави извън Шенгенското пространство, не може да има достъп до ШИС. ШИС е неразривно свързана със свободното движение на хора и достъп до нея се предоставя само на държавите членки и много тясно асоциираните държави, които приемат всички съпътстващи задължения (напр. трети държави, които изграждат Шенгенското пространство заедно с държавите членки).

Вместо това в споразумението се определят нови начини за обмен на данни, като се взема предвид бъдещият статут на Обединеното кралство, включително информация за издирвани и

изчезнали лица и вещи.

Това ще бъде постигнато чрез различни допълващи се инструменти:

- пълноценно използване на сигналите по линия на Интерпол;
- съществуващите двустранни спогодби за обмен на сигнали или друга информация между правоприлагащите органи;
- договорености за сътрудничество на Обединеното кралство с Европол като трета държава; както и
- сигурни канали за комуникация с цел улесняване и ускоряване на сътрудничеството.

Обединеното кралство ще продължи ли да участва в Европол и Евроюст?

В качеството си на трета държава Обединеното кралство вече няма да участва в агенциите на ЕС за правоприлагане и съдебно сътрудничество, като Европол и Евроюст. То няма да има глас при вземането на решения от тези агенции.

Все пак проектът на споразумението между ЕС и Обединеното кралство ще даде възможност за ефективно сътрудничество между Обединеното кралство и Европол и Евроюст в съответствие с правилата за трети държави, определени в законодателството на Съюза.

Това ще помогне за осигуряването на стабилен капацитет за справяне с тежката трансгранична престъпност.

На практика разпоредбите относно Европол и Евроюст ще дадат възможност на Обединеното кралство да участва в общи операции, в екипи за разследване и в проекти за анализ на конкретни области на престъпност, като например трафик на наркотици или тероризъм, да получава аналитична подкрепа от Европол, да използва общи сигурни канали за комуникация, да командирова служители за връзка в Европол и прокурор за връзка в Евроюст, да обменя данни и да бъде информирано за данни, свързани с Обединеното кралство. Обединеното кралство няма да има достъп до информационната система на Европол, нито пълен достъп до деловодната система на Евроюст, и няма да участва в управлението на двете агенции на ЕС.

Обединеното кралство ще продължи ли да участва в механизма за европейска заповед за арест?

Европейската заповед за арест е вътрешен инструмент на ЕС, който се използва изключително от държавите членки и е предмет на съдебната практика на Съда на ЕС. Следователно той вече няма да се използва в отношенията с Обединеното кралство.

Проектът на споразумението между ЕС и Обединеното кралство все пак ще даде възможност за бързо предаване на престъпници между ЕС и Обединеното кралство, като се избягват продължителни процедури за екстрадиция благодарение на рационализирани процедури, строги срокове, надеждни гаранции, процесуални права и съдебен контрол. Това е безпрецедентно равнище на сътрудничество с трета държава извън Шенгенското пространство.

Съгласно споразумението Обединеното кралство или държавите от ЕС могат да откажат предаване или да поискат допълнителни гаранции в редица конкретни случаи, по-специално по отношение на собствените си граждани.

Правна взаимопомощ по наказателноправни въпроси, включително обезпечаване и конфискация на активи

Бъдещото партньорство ще улесни и допълни прилагането на конвенцията на Съвета на Европа за взаимопомощ с трети държави по наказателноправни въпроси, например чрез рационализиране на процедурите, определяне на срокове и използване на стандартни формуляри и технологични нововъведения. Сътрудничеството включва широк набор от действия по разследване, включително искания за обезпечаване и конфискация на имущество.

Ще си сътрудничат ли ЕС и Обединеното кралство в борбата срещу изпирането на пари?

Споразумението между ЕС и Обединеното кралство предвижда сътрудничество в борбата срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. Това се постига чрез потвърждаване на

трайния ангажимент на ЕС и Обединеното кралство за спазване на стандартите на Специалната група за финансови действия (FATF).

Освен това в споразумението се определят механизми за гарантиране на прозрачността на информацията за действителните собственици на дружества и тръстове и обмена на такава информация между компетентните органи.

ЕС и Обединеното кралство ще продължат ли да си сътрудничат по въпросите на външната политика, сигурността и отбраната?

Въпреки че ЕС предложи да се създаде и рамка за сътрудничество в областта на външната политика, сигурността и отбраната с цел справяне с външни заплахи за сигурността, Обединеното кралство не пожела да договори разпоредби в тези области.

Поради това от 1 януари 2021 г. няма да съществува уредба между Обединеното кралство и ЕС за изготвяне и координиране на съвместни отговори на предизвикателства в областта на външната политика, например налагането на санкции по отношение на трети държави или на гражданите на такива държави.

Всяко участие на Обединеното кралство в общата външна политика и политика на сигурност (ОВППС) и в общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) на ЕС, включително в усилията за интеграция в областта на отбраната и за развитие на способностите, като например Европейския фонд за отбрана (ЕФР), постоянното структурирано сътрудничество (ПСС) или координирания годишен преглед на отбраната (КГПО), ще подлежи на строги правила за участие на трети държави.

ТЕМАТИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Има и други теми, по които ЕС и Обединеното кралство се съгласиха, че е в техен взаимен интерес да продължат тясното сътрудничество в бъдеще, а именно: здравна сигурност, киберсигурност и информационна сигурност.

Здравна сигурност

Международното сътрудничество е от решаващо значение за защитата на здравето на населението през границите, както стана ясно в последно време от текущата здравна криза, свързана с коронавируса.

Държавите от ЕС, организираха сътрудничеството си в областта на здравната сигурност чрез редица структури, включително Системата за ранно предупреждение и реагиране, Комитета за здравна сигурност и Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията.

- **Системата за ранно предупреждение и реагиране (СРПР)** на Европейския съюз е платформа с ограничен достъп за наблюдение на заплахите за общественото здраве в ЕС. Достъпът до платформата и публикуването на информация на нея са поверителни и са запазени за Европейския център за профилактика и контрол върху заболяванията, държавите от ЕС и Европейската комисия.
- **Комитетът за здравна сигурност на ЕС** е специален форум по въпросите на здравната сигурност, в който участват държавите от ЕС и Европейската комисия. Комитетът укрепва координацията и обмена на добри практики и информация относно националните дейности за готовност и предоставя платформа за консултации между държавите членки с цел координиране на националните ответни действия при сериозни трансгранични заплахи за здравето.
- **Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията (ECDC)** е независима агенция на ЕС, чиято мисия е да укрепи реакцията на Европа по отношение на инфекциозните заболявания.

Тези структури обикновено са достъпни само за институциите и държавите—членки на ЕС.

Означава ли това, че от 1 януари 2021 г. между ЕС и Обединеното кралство няма да има сътрудничество в областта на здравната сигурност?

Като се има предвид географската близост, ЕС и Обединеното кралство се споразумяха за специални разпоредби за сътрудничество в областта на здравната сигурност, като се позовава по-специално на възможността Обединеното кралство да бъде канено да участва временно в набор от структури на ЕС.

- ЕС и Обединеното кралство постигнаха съгласие относно евентуалното участие на Обединеното кралство в **Системата за ранно предупреждение и реагиране (СРПР) и в Комитета за здравна сигурност на ЕС**, когато това се налага или е препоръчително с оглед на съвместна заплаха за здравето.

Решението относно участието на Обединеното кралство ще се взема едностранно от ЕС за всеки отделен случай и винаги ще бъде ограничено по време и обхват.

Споразумението предвижда, че по време на участието си в тези структури Обединеното кралство ще спазва правилата и разпоредбите, отнасящи се до СРПР и Комитета на ЕС за здравна сигурност. Това са същите задължения, които важат и за държавите от ЕС.

- ЕС и Обединеното кралство се споразумяха, че **Европейският център за профилактика и контрол върху заболяванията** и съответният орган на Обединеното кралство, отговарящ за наблюдението, събирането на епидемиологични сведения и научните консултации относно инфекциозните болести, ще си сътрудничат по въпроси от взаимен интерес и за тази цел могат да сключат меморандум за разбирателство.

Съществуват ли подобни изключения за други трети държави, които са в пряко съседство с ЕС, като Швейцария или Норвегия?

Приложимият за Обединеното кралство режим за сътрудничество с ЕС в областта на здравната сигурност отразява условията, прилагани по отношение на други трети държави, с които ЕС си сътрудничи в тази област на политиката.

Киберсигурност

Киберзаплахите обикновено са трансгранични, а щетите, които нанасят на световната икономика, се изчисляват на 400 млрд. евро годишно. Подобни атаки могат да засегнат нашата сигурност, просперитет и демократичен ред.

Изправени пред нарастващи предизвикателства в областта на киберсигурността, държавите от ЕС си сътрудничат на множество равнища, за да гарантират възможно най-висока степен на защита на своите граждани. Това сътрудничество може да обхваща и трети държави.

Как ЕС ще си сътрудничи с Обединеното кралство в бъдеще?

В споразумението се определят редица инициативи между ЕС и Обединеното кралство, включително редовен диалог относно киберсигурността и съвместни действия на международно равнище за укрепване на устойчивостта на киберпространството в световен мащаб и в трети държави.

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха също така да обменят информация за добри практики и действия, насочени към насърчаване и защита на отворено, свободно и сигурно киберпространство.

При условие че съответните органи на ЕС отправят покана, тези действия включват възможността Обединеното кралство да:

- си сътрудничи с **екипа на ЕС за незабавно реагиране при компютърни инциденти (CERT-EU)** с цел обмен на информация относно свързани с киберпространството инструменти и методи;
- участва в дейности, провеждани от **група за сътрудничество**, създадената по силата на Директива (ЕС) 2016/1148, и свързани с изграждане на капацитет, учения във връзка със сигурността, най-добри практики по отношение на рисковете и инцидентите, повишаване на осведомеността, образование и обучение, както и научноизследователска и развойна дейност;
- участва в някои дейности на **Агенцията на ЕС за киберсигурност (ENISA)**, свързани с

изграждането на капацитет, обмяна на знания и информация, повишаването на осведомеността и образованието.

Отделно споразумение: Сигурност на информацията

Обменът на класифицирана информация между партньори остава важен инструмент за сътрудничество при справянето с общите заплахи за сигурността.

Ако е необходимо поради съвместна заплаха за сигурността, определена класифицирана информация на ЕС може да бъде споделяна с трети държави, но само за всеки отделен случай и при условие че е сключено специално споразумение за сигурност на информацията между ЕС и съответната трета държава.

В този контекст ЕС и Обединеното кралство сключиха споразумение за сигурност на информацията. Споразумението ще позволи на ЕС и Обединеното кралство да обменят класифицирана информация, като прилагат солидни гаранции по отношение на обработката и защитата на обменяната информация.

Защо ЕС сключва отделно споразумение относно сигурността на информацията, вместо разпоредбите да бъдат включени в Споразумение за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство?

Това е едно от стандартните „споразумения за сигурност“, сключвани от ЕС с трети държави. Тези споразумения предоставят необходимите гаранции за защита на обмяна на класифицирана информация на ЕС (КИЕС), предоставена на трети страни. Те представляват основата за обмен на КИЕС и посочват максималното и минималното ниво на КИЕС, която може да се обменя.

Как ще се уреждат споровете и какви средства за правна защита са предвидени в случай на неспазване?

Споразуменията за сигурност на информацията осигуряват правна рамка, която включва и разпоредби за уреждане на спорове въз основа на консултации между страните.

Какво е положението с незаконната миграция, защо въпросът не беше обсъден?

По време на преговорите по споразумението и в съответствие с политическата декларация Комисията предложи на Обединеното кралство да установи редовен диалог за сътрудничество в борбата с незаконната миграция.

Обединеното кралство не се ангажира с това предложение на ЕС, а вместо това изрази интерес към сключването на споразумения с ЕС за обратното приемане на незаконно влизащи или пребиваващи лица и за прехвърлянето на непридружени ненавършили пълнолетие лица, търсещи убежище. Нито една от тези две теми обаче не беше обхваната от мандата на ЕС.

В контекста на споразумението страните се споразумяха по съвместна декларация в тези области, като отбелязаха, че Обединеното кралство може да желае да се обърне двустранно към някои държави членки по тези въпроси.

УЧАСТИЕ В ПРОГРАМИ НА ЕС

Въз основа на много тясното партньорство помежду си и общите си ценности и цели държавите от ЕС използват части от бюджета на ЕС за финансиране на съвместни програми в много области.

В някои области като регионалното развитие и сближаването, опазването на околната среда, подкрепата за селското стопанство, гражданската защита или отбранителните способности сътрудничеството е особено тясно.

Какви са последиците от напускането на ЕС?

Като трета държава Обединеното кралство няма право да участва в програми на ЕС, тъй като те са запазени само за държавите от Съюза.

Когато обаче това е от интерес за ЕС, държави извън Съюза могат да получат възможност да участват при ясно определени условия. Подробни разпоредби за подобно участие се съдържат в основните актове на ЕС за създаване на всяка програма, както и в съответните правила на многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г.

Условията за продължаване на участието на Обединеното кралство в програми на Съюза основават ли се на вече съществуващата правна рамка ли са адаптирани към Обединеното кралство?

ЕС и Обединеното кралство се позовава на съществуващата правна рамка за участието на трети държави в програми на Съюза при договарянето на общите принципи и условия за участието на Обединеното кралство: справедливо и подходящо финансово участие, разпоредби за добро финансово управление, справедливо третиране на участниците и подходящи механизми за консултации.

Как ще се изчислява финансовото участие?

Справедливото и подходящо финансово участие ще бъде гарантирано чрез:

- принос въз основа на богатството на Обединеното кралство в сравнение с богатството на ЕС. Вноската на Обединеното кралство ще бъде пропорционална на неговия БВП.
- такса за участие, която покрива административните разходи за организиране на системата от програми на Съюза. Таксата за участие, която е нов вид вноска, ще бъде постепенно въведена.
- освен това за „Хоризонт Европа“ ще се използва стандартен механизъм за корекция, който гарантира баланс между вноските на Обединеното кралство и ползите за неговите субекти чрез специфични корективни мерки.

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да си сътрудничат, за да се гарантира доброто финансово управление на средствата, използвани за изпълнението на програмите, включително вноските на Обединеното кралство. Доброто финансово управление разглежда въпроси като одита на изпълнението на програмата или борбата с измамите.

Има ли определена продължителност за участие в програма на Съюза?

Предвид необходимостта от дългосрочно планиране за изпълнението на програмите и стабилност за гарантиране на техния успех страните се споразумяха също така, че Обединеното кралство ще трябва да се ангажира за целия период на всяка от програмите, в които участва по време на многогодишната финансова рамка за периода 2021—2027 г.

В кои програми на Съюза ще участва Обединеното кралство и в бъдеще?

В началото на преговорите Обединеното кралство поиска да продължи участието си в пет програми на ЕС. Тези програми са: програма „Хоризонт Европа“, програмата на Евратом за научни изследвания и обучение, международния експериментален термоядрен реактор (ITER), програма „Коперник“ и програма „Еразъм“.

Обединеното кралство поиска също достъп до услугите на Европейската геостационарна служба за навигационно покритие (EGNOS) и космическото наблюдение и проследяване (КНП) на ЕС.

Страните успяха да се споразумеят за продължаване на участието на Обединеното кралство в следните програми на ЕС:

• Програма „Хоризонт Европа“

Програма „Хоризонт Европа“ е седемгодишната програма на Европейския съюз за научни изследвания и иновации за периода 2021—2027 г. С предложен програмен бюджет от около 100 млрд. евро в рамките на „Хоризонт Европа“ ще се подкрепят държавите от ЕС и

асоциираните трети държави за отключването на техния национален потенциал за научни изследвания и иновации чрез финансиране на авангардни научноизследователски проекти, стипендии и мобилност на изследователи. Програма „Хоризонт Европа“ поставя амбициозни общоевропейски цели за справяне с някои от най-значимите проблеми днес, като например здравните кризи или борбата с изменението на климата, тъй като укрепва технологичния и промишления капацитет в целия ЕС.

- **Програма на Евратом за научни изследвания и обучение**

В допълнение към „Хоризонт Европа“ програмата на Евратом за научни изследвания и обучение обхваща научноизследователски и обучителни дейности за непрекъснато подобряване на ядрената безопасност, сигурността, управлението на радиоактивните отпадъци и радиационната защита. Освен това в рамките на програмата се провеждат изследвания в областта на медицинските приложения на лъчението в полза на всички европейски граждани.

- **Международен експериментален термоядрен реактор (ITER)**

Съоръжението за изпитване на термоядрения синтез ITER понастоящем се изгражда в Южна Франция и след като бъде завършено, ще има за цел да докаже, че термоядреният синтез може да се използва като широкомащабен и невъглероден източник на енергия въз основа на същия принцип, който захранва слънцето и звездите. Досега проектът беше финансиран и ръководен от седем партньора (ЕС, Индия, Япония, Китай, Русия, Южна Корея и САЩ), като ЕС е домакин и основен вносител на средства (45 %). Обединеното кралство ще участва в програмата чрез асоциирането си към Евратом.

- **Коперник**

„Коперник“ е спътниковата система на ЕС за наблюдение на Земята. Тя се състои от сложен набор от системи, които събират данни от множество източници: сателити за наблюдение на Земята и датчици *in situ*, като наземни станции и датчици, намиращи се на борда на летателни апарати или плавателни съдове. Системата обработва данните и предоставя на потребителите надеждна и актуална информация чрез набор от услуги, свързани с въпроси на околната среда и сигурността.

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха също така, че Обединеното кралство ще продължи да има достъп до услугите, предоставяни от:

- **Космическото наблюдение и проследяване (КНП) на ЕС**

С това направление на космическата си програма ЕС е в състояние да открива, каталогизира и прогнозира движенията на космически обекти в орбита около Земята, за да се намали рискът от сблъсъци.

Това означава ли, че Обединеното кралство ще преустанови участието си в програма PEACE+?

ЕС и Обединеното кралство поеха съвместен ангажимент да продължат изпълнението на програмата PEACE+ — трансграничната програма на ЕС, която ще продължи да допринася за по-проспериращо и стабилно общество в Северна Ирландия и граничния регион на Ирландия (включващ графствата Cavan, Donegal Leitrim, Louth, Monaghan и Sligo).

Тъй като е програма със споделено управление — система, при която държавите членки и асоциираните държави активно управляват програмата заедно с Комисията, PEACE+ не попада в обхвата на споразумението.

Въпреки това по време на преговорите Обединеното кралство, Ирландия и ЕС потвърдиха своя силен политически ангажимент за изпълнение на програмата PEACE+. Вече започнаха обсъждания на техническо равнище относно реда и условията за нейното изпълнение.

Защо Обединеното кралство няма да продължи да участва в програма „Еразъм“?

С напускането на ЕС Обединеното кралство действително прекрати възможността студенти от ЕС и Обединеното кралство да се възползват от програмата за обмен „Еразъм“.

Програма „Еразъм“ е отворена за участие на трети държави при условията, определени в основния акт за създаване на програмата. Съгласно тези условия третите държави, които се присъединяват към програмата „Еразъм“, трябва да участват изцяло в нея, за да се гарантира оптимално взаимодействие между различните области на програмата.

Обединеното кралство поиска частично участие в програмата, което не е предвидено в основния акт за създаване на програма „Еразъм“. Впоследствие Обединеното кралство реши, че не желае да участва в „Еразъм“.

Това означава, че участниците от Обединеното кралство ще загубят възможността да се възползват от програмата: през периода 2014—2020 г. в програмата участваха над 7300 организации от Обединеното кралство. От програмата са се възползвали над 197 000 участници от Обединеното кралство, от които над 100 000 студенти от Обединеното кралство са отишли в чужбина в рамките на програмата.

Защо не постигнахте съгласие за продължаване на достъпа до Европейската геостационарна служба за навигационно покритие (EGNOS)?

Обединеното кралство прояви интерес към споразумение за нивото на обслужване с цел достъп до услугите на EGNOS, но това не е възможно съгласно основния акт на програмата: по отношение на EGNOS проектът за регламент за космическата програма предвижда само пълно участие, а Обединеното кралство не прояви интерес към този вариант.

В миналото EGNOS позволи по-безопасно кацане на въздухоплавателни средства на 16 британски летища.

Защо Протоколът за асоцииране на Обединеното кралство към програмите на ЕС не е финализиран?

Протоколът може да бъде финализиран едва след приемането на основните актове за създаване на съответните програми, за да се гарантира, че той е в съответствие с тези правни инструменти. Когато тези основни актове бъдат приети, Специализираният комитет за участие в програмите на Съюза, съставен от представители на ЕС и Обединеното кралство, ще обсъди и приеме протокола. В съвместна декларация, приложена към споразумението, се посочва очакваното съдържание на протокола.

УПРАВЛЕНИЕ

Споразумението включва не само споразумение за свободна търговия, подкрепено от ангажименти за осигуряване на еднакви условия на конкуренция, а и разпоредби относно транспорта, енергетиката, рибарството, правоприлагането, съдебното сътрудничество, здравната сигурност, киберсигурността и социалната сигурност. Ето защо е необходима хоризонтална институционална рамка за управление и прилагане на всички аспекти на споразумението.

Защо настояхте за единна рамка на управление?

Обхватът и сложността на споразумението изискват единна и ясна рамка на управление, в която се посочва как се осъществява и контролира прилагането на споразумението и как страните изпълняват своите ангажименти.

По този начин се избягва наличието на множество паралелни структури и допълнителна бюрокрация, а предприятията, потребителите и гражданите в ЕС и в Обединеното кралство имат правна сигурност относно приложимите правила, както и солидни гаранции за спазването им от страните.

Това не прави ли Споразумението за търговия и сътрудничество сложно и по-трудно за управление?

Напротив, споразумението е замислено така, че да бъде гъвкаво и приспособимо към специфичните нужди, които могат да възникнат в различните области на сътрудничество. Неговата всеобхватна структура ще спомогне за поддържане на отношенията между ЕС и Обединеното кралство в хода на тяхното развитие в дългосрочен план, ще доведе до съгласуваност и прозрачност и ще избегне припокриването на процедурите, което от своя страна ще гарантира цялостно прилагане във всички сектори.

Решихте да не включвате две споразумения в основното споразумение: относно ядрената безопасност и относно сигурността на информацията. Защо ги изключихте от основното споразумение?

Наистина едно напълно отделно споразумение урежда сътрудничеството между ЕС и Обединеното кралство в областта на ядрената безопасност, а друго споразумение относно информационната сигурност е свързано с основното споразумение, за да се гарантират едни и същи дати за влизане в сила и прекратяване на споразуменията. Споразуменията за ядрена безопасност обикновено са отделни от другите договорености. Те се сключват въз основа на отделно правно основание на Евратом и не е необходимо да попадат в същите структури за управление и правоприлагане като другите области, тъй като имат собствена стабилна структура.

За повече информация относно тези споразумения, моля, вижте съответно разделите относно енергетиката и сигурността на информацията в настоящия документ.

Кой орган ще упражнява надзор върху изпълнението на проекта на Споразумението за търговия и сътрудничество?

ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да създадат съвместен орган, наречен Съвет за партньорство, който да управлява ефективно споразумението.

Съветът за партньорство се председателства съвместно от член на Европейската комисия и представител на Обединеното кралство на министерско равнище. Той заседава поне веднъж годишно, но може да заседава по-често по искане на ЕС или Обединеното кралство. Всяко решение се взема по взаимно съгласие между ЕС и Обединеното кралство.

Съветът за партньорство следи за постигането на целите на споразумението. ЕС или Обединеното кралство могат да сезират Съвета за партньорство по всеки въпрос, свързан с изпълнението, прилагането и тълкуването на споразумението.

В работата си Съветът за партньорство се подпомага от специализирани комитети, а в някои области — от технически работни групи.

Ясен ангажимент към общите ценности

Съвременните международни споразумения не са инструменти единствено за укрепване на икономиката и създаване на работни места. Те също така са средство за насърчаване на общи ценности и за гарантиране на тяхната защита.

В съответствие с този подход ЕС и Обединеното кралство се споразумяха да основават изключително своето сътрудничество на споделени ценности като защитата на правата на човека и основните свободи, върховенството на закона, борбата с изменението на климата и спазването на Парижкото споразумение.

Наричате борбата с изменението на климата съществен елемент. Какво означава това по-конкретно?

ЕС включва за първи път борбата с изменението на климата като „съществен елемент“ в двустранно споразумение с трета държава. Това означава например, че ако ЕС или Обединеното кралство се оттеглят от Парижкото споразумение или предприемат мерки, които противоречат на неговата цел, другата страна ще има право да преустанови прилагането или дори да прекрати частично или изцяло Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство.

Тази нова клауза отразява един от основните ангажименти на Европейската комисия в рамките на Европейския зелен пакт.

Като се съгласяват да включат борбата с изменението на климата като съществен елемент от

споразумението, ЕС и Обединеното кралство потвърждават водещата си роля в световен мащаб по този важен въпрос и се надяват да дадат пример за бъдещи споразумения.

Обединеното кралство ще може ли да продължи участието си в регулаторните агенции на ЕС като трета държава?

Не. Обединеното кралство губи всякакво влияние върху управлението на ЕС. Освен за институциите на ЕС това се отнася и за агенциите, създадени с цел да подпомагат ЕС и неговите държави членки при разработването и прилагането на правилата на Съюза. Трета държава, която се отказва от тези правила и техния надзор, повече не може да участва в тези агенции. Това се отнася например за Европейската агенция по химикали, Европейската агенция за авиационна безопасност, Европейската агенция по лекарствата или също за Европейския орган за безопасност на храните, като това са само някои от агенциите.

Каква е ролята на Европейския парламент?

Споразумението дава възможност на Европейския парламент и на Парламента на Обединеното кралство да създадат съвместна парламентарна асамблея, в рамките на която да обменят мнения по споразумението и да отправя препоръки към Съвета за партньорство.

Гражданското общество ще може ли да взема отношение по прилагането на споразумението?

ЕС и Обединеното кралство се ангажират редовно да се консултират с организациите на гражданското общество относно прилагането на споразумението. Това е ключов ангажимент във всички модерни международни споразумения, договорени от ЕС.

Хоризонтален механизъм за уреждане на спорове

Споразумението включва стабилен механизъм за разрешаване на спорове, които могат да възникнат между ЕС и Обединеното кралство във връзка с тълкуването или изпълнението на техните ангажименти.

Този механизъм обхваща спорове, възникващи във всяка икономическа област, включително търговски ангажименти и ангажименти за еднакви условия на конкуренция, както и координация на социалната сигурност, енергетика, транспорт или рибарство.

Правоприлагането и съдебното сътрудничество имат свой собствен механизъм за бързо разрешаване на спорове (вижте повече информация в специалната глава).

Какво точно става в случай на спор?

ЕС и Обединеното кралство първо се консултират добросъвестно, за да се опитат да разрешат съответния проблем.

Ако разногласията продължават, страната, която има оплакване, може да поиска създаването на независим арбитражен съд. Страните избират съвместно трима арбитражи, ако е необходимо, въз основа на предварително договорени списъци с потенциални арбитражи, и арбитражният съд трябва да постанови обвързващо решение в рамките на определен срок.

Компетентен ли е Съдът на ЕС да се произнася по споровете по споразумението?

Не, споровете между страните относно прилагането на споразумението се уреждат съгласно механизма за уреждане на спорове, установен в споразумението, а не от съдилища на която и да е от страните. ЕС, разбира се, подлежи на надзор от страна на Съда също и за сключването и прилагането на международни споразумения.

Прилагане на споразумението

Споразумението съдържа механизми за гарантиране на своевременното изпълнение на решението на арбитражния съд, за да се постигне максимална правна сигурност за

предприятията, потребителите и гражданите.

Какви мерки могат да бъдат предприети, ако някоя от страните не се съобрази с решението на арбитражния съд?

Ако решението не бъде изпълнено незабавно или в разумен срок, страната ищец може да преустанови своите задължения по пропорционален начин, докато другата страна не изпълни решението на арбитражния съд.

Това включва преустановяване на изпълнението на задължения във всички икономически области, например чрез налагане на мита върху стоките, ако другата страна продължава да нарушава задълженията си във връзка със социалната сигурност, транспорта или рибарството. Тези механизми за „кръстосано суспендиране“ са важен инструмент, за да се гарантира, че двете страни в крайна сметка изпълняват всички свои ангажименти по Споразумението за търговия и сътрудничество.

Използването на механизми за кръстосано суспендиране трябва да бъде пропорционално и подходящо. То може да бъде оспорено пред арбитражен съд.

Мерките винаги ли са едни и същи, независимо от вида на спора или в кой сектор възниква той?

За да се отчетат техните особености, някои области на сътрудничество имат и свои собствени механизми за ефективно прилагане, които позволяват например коригиращи мерки, включително бързо преустановяване на изпълнението на задължения от другата страна в случай на нарушаване на еднаквите условия на конкуренция или ангажиментите в областта на рибарството.

Как настоящото споразумение е свързано със Споразумението за оттегляне, сключено през януари 2020 г.?

Настоящото споразумение не отменя, нито замества някоя от частите на Споразумението за оттегляне.

Например правата на гражданите, защитени от Споразумението за оттегляне след 1 януари 2021 г., както и ангажиментите, поети от ЕС и Обединеното кралство в Протокола за Ирландия и Северна Ирландия, са напълно защитени.

Териториален обхват

Новото споразумение се прилага, от една страна, на териториите на държавите членки, както са посочени в Договорите за ЕС, и от друга страна, на метрополната територия на Обединеното кралство. Това означава, че принципно отвъдморските страни и територии на двете страни по споразумението не са обхванати.

Чрез дерогация споразумението се прилага за зависимите от Британската корона територии, т.е. департамент Гърнзи, департамент Джърси и остров Ман, но само за целите на търговията със стоки и риболова.

И накрая, в съответствие с мандата за преговори, даден на преговарящия от ЕС, споразумението не се прилага за Гибралтар, нито има последици на негова територия. Това не изключва възможността в бъдеще да има отделно споразумение между ЕС и Обединеното кралство във връзка с Гибралтар.

[1] При условие на съгласие от страна на Законодателното събрание на Северна Ирландия, четири години след края на преходния период, за по-нататъшното прилагане на Протокола.

[2] При условие на съгласие от страна на Законодателното събрание на Северна Ирландия, четири години след края на преходния период, за по-нататъшното прилагане на Протокола.

[3] При условие на съгласие от страна на Законодателното събрание на Северна Ирландия, четири години след края на преходния период, за по-нататъшното прилагане на Протокола.

[4] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/brexit_files/info_site/travelling_en_3.pdf

[5] https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/notice_to_stakeholders_aviation_safety.pdf.

[6] <https://www.easa.europa.eu/brexit>

[7] Въпросите, свързани със споделеното управление на тунела под Ламанша, са предмет на двустранни преговори между Обединеното кралство и Франция по силата на правомощието, предоставено на 21 октомври от Съюза на Франция. Успоредно с това Съюзът въведе договорености за извънредни ситуации, в случай че двустранното споразумение не е влязло в сила преди края на преходния период.

[8] Стойността на разтоварванията на брега на ЕС-11 от изключителната икономическа зона (ИИЗ) на Обединеното кралство възлиза средно на 636,7 милиона евро годишно за периода 2015—2018 г.; *Технически доклад на Съвместния изследователски център: Разтоварване на сушата и стойност на улова на държавите от ЕС от ИИЗ на Обединеното кралство и на Обединеното кралство от ИИЗ на ЕС-27 и на Обединеното кралство: 2015—2018 г.*

QANDA/20/2532

Лица за контакти с медиите:

[Eric MAMER](#) (+32 2 299 40 73)

[Dana SPINANT](#) (+32 2 299 01 50)

[Daniel FERRIE](#) (+32 2 298 65 00)

Въпроси на граждани: [Europe Direct](#) на телефон [00 800 67 89 10 11](tel:0080067891011) или на електронния адрес [на информационната служба](#)